

WSTĘP

motto: "Rzeczy piękne są trudne." Platon

Druhny i druhowie!

Oto nowy regulamin gwiazdek i sprawności zuchowych ZHR.

Jest to drugi regulamin sprawności zuchowych od początku istnienia ZHR. Pierwszy został wydany w 1994 roku. Został on oparty na autorskim Systemie Tęczy, programie stworzonym przez instruktorów ZHR, który przypisuje poszczególne sfery rozwoju zucha w gromadzie zuchowej kolorom tęczy: czerwonemu, żółtemu, zielonemu, niebieskiemu i fioletowemu. Należy podkreślić fakt, że modyfikując regulamin nie zmieniliśmy jego podstaw, które były dla nas punktem wyjścia do wszelkich rozważań i drogowskazem w naszej pracy.

Zdecydowaliśmy się na wydanie nowego regulaminu w związku ze zmianami społecznymi, jakie zaobserwować można szczególnie w ciągu ostatnich kilku lat w społeczeństwie. Miejsce dziecka w nim uległo zmianie i charakter pracy z nim również. Boryka się ono z problemami, które jego rówieśnikom sprzed dziesięciu lat były niemalże całkowicie obce. Ponadto widoczny jest kryzys wartości, który wyraźnie wpływa na coraz poważniejsze problemy wychowawcze w pracy gromad. Zdecydowaliśmy więc, że **zadaniem Systemu Tęczy jako najważniejszego narzędzia metodycznego w pionie zuchowym naszej organizacji jest odpowiedzieć na zaistniałe problemy społeczne**. Zmiany służą więc wsparciu Was, drużynowych prowadzących gromady zuchowe. Mamy nadzieję, że przyczynią się do Waszej bardziej odpowiedzialnej i twórczej pracy, aby bycie zuchem było dla dzieci przygodą zdobywania i potwierdzania umiejętności w zakresie samodzielności i zaradności - pełną uśmiechu i radości, realizowaną przez ciekawie zorganizowane gry i zabawy.

- **Znaczenie kolorów zostało dookreślone i pogłębione.** O przynależności sprawności do danego koloru decyduje jej cel, bo sprawność ma być narzędziem realizującym wyznaczniki zawarte w idei koloru. Stąd modyfikacje sprawności już istniejących właśnie pod kątem celowości zadań zawartych w ich wymaganiach. W ślad za modyfikacjami pojawiły się **przesunięcia sprawności między kolorami**.
- Ponieważ modyfikując wymagania na sprawności wychodziliśmy od celu, zmiany jakościowe polegały też na **połączeniu sprawności, które miały podobne lub wręcz jednakowe wymagania** (np. połączyliśmy "hodowcę kwiatów" z "ogrodnikiem", tworząc jedną sprawność "ogrodnika").
- **Zrezygnowaliśmy też ze stopniowania sprawności** (np. wcześniej: najpierw trzeba było zdobyć "leśnego duszka", potem "przyjaciółkę lasu"), aby zapewnić zuchom rozwój wszechstronny, a nie rozwijać ekspertów w danej dziedzinie.
- Formułując wymagania na sprawności, **odeszliśmy od podawania** wielu przykładów realizacji i **gotowych rozwiązań**, by dać możliwość jak najpełniejszego i indywidualnego dopasowania wymagań do potrzeb dziecka (np. *plastyk* – wymaganie: "Umie kreatywnie wykorzystać przedmioty codziennego użytku do tworzenia konstrukcji potrzebnych w zabawie."; zadanie: "Podczas podróży w kosmos pokierujesz budową rakiety."; *obserwator* - wymaganie: "Ćwiczmy zmysły."; zadanie: "Podczas wizyty w kuchni Zaczarowanej Gospośi rozwiążesz jej kulinarne zagadki" (zadanie ćwiczące zmysł węchu i smaku)). Zauważcie, że zadania powinny być sformułowane **zgodnie z fabułą** danego cyklu zabawowego lub kolonii. Odejście od konkretnych zadań jest jedną z najtrudniejszych zmian, która będzie wymagała od Was, drużynowych, jeszcze lepszego przygotowania do roli świadomego wychowawcy, który rozpoznaje potrzeby poszczególnych wychowanków. Jednak trudniejsze punkty wsparliśmy **komentarzami**, aby łatwiej było się nimi posłużyć.
- **Zrezygnowaliśmy z dopasowywania sprawności do konkretnych gwiazdek** (poziomu wymagań), ponieważ zuchy przychodzą do gromady w różnym wieku i tak pierwszą gwiazdkę mogą zdobywać zarówno zuchy z pierwszej jak i z czwartej klasy.

Do tych poważniejszych zmian dołączyliśmy też te drobne, takie jak:

- **dookreślanie niejasnych sformułowań** w istniejących już sprawnościach
 - **poprawienie nieczytelnych emblematów** (np. sobieradek).
- Staraliśmy się także opuścić wymagania, które **narzucałyby zdobywanie** danej sprawności **w określonym czasie**, pomijając sprawności związane z konkretnymi świętami i z zimą.

Nowy regulamin stawia jeszcze trudniejsze i ambitniejsze zadania przed każdym drużynowym i każdą drużynową niż dotychczas. Wiele zawartych w nim treści będzie miało sens TYLKO, jeśli zostaną dopasowane w realizacji do indywidualnych potrzeb każdego z wychowywanych zuchów.

Wiek 7-10 lat to dla dziecka intensywny okres rozwoju. Rozpoczyna ono nowy - szkolny - etap swojego życia, w którym koniecznością staje się odnalezienie w nowych relacjach społecznych. Jest to również swoiste sprawdzenie w działaniu wartości, wiedzy i umiejętności wyniesionych z rodzinnego domu. Drogowskazem wychowawczym w pracy gromad jest Prawo Zucha, a kierunki rozwoju wyznacza dokument "Podstawy wychowania harcerskiego w ZHR" (zatwierdzony przez Radę Naczelną ZHR uchwałą nr 77/4 w dniu 26 listopada 2005 r.). "Program uwzględniający powyższe cele oparty jest na płynnym przejściu pomiędzy poszczególnymi etapami rozwoju zucha:

1. Wtajemniczenie w życie gromady – odnalezienie się dziecka w grupie rówieśniczej innej niż klasa.
2. Rozwój zainteresowań i umiejętności – podejmowanie konkretnych funkcji i zadań w gromadzie i w domu.
3. Uwrażliwienie na drugiego człowieka – kształtowanie potrzeby czynienia dobra dla innych.

Opisane etapy to trzy kolejno zdobywane gwiazdki zuchowe. Ich wymagania zawierają cele przełożone na język zrozumiałych dla dziecka konkretnych zadań. Uzupełnieniem i poszerzeniem tych zadań są wymagania zdobywanych przez zuchy sprawności¹. Wszystkie te elementy zapewniają dziecku stopniowy i harmonijny rozwój. Zawarte są one w Systemie Tęczy, w której **każdy kolor oznacza inną sferę życia zucha:**

- **CZERWONY**
Symbolizuje rozwój duchowy i emocjonalny zucha, w oparciu o zasady wynikające z wartości chrześcijańskich (w szczególności: odróżnianie dobra od zła, życie w prawdzie, odwaga w dążeniu do dobra – hart ducha, zrozumienie dla drugiego człowieka), kształtowanie zachowań zgodnych z miłością i nadzieją. Kolor ten zwraca uwagę na autentyczność wiary i praktyk religijnych, które powinny wskazywać kierunek postępowania w relacjach z drugim człowiekiem.
- **ŻÓŁTY**
Symbolizuje rozwój obywatelski i społeczny zucha, który poznaje specyfikę i problemy swojego miejsca zamieszkania, potem rodzinnego miasta lub wsi, następnie regionu, i w końcu Polski, szuka korzeni tożsamości i odkrywa swoje predyspozycje społeczne (do zdobywania wiedzy, rozwijania zainteresowań naukowych), w poznaniu siebie i odkrywaniu istoty patriotyzmu nie zapomina o otwarciu na inne kultury i narodowości, w związku z obecnością Polski w Europie i świecie.
- **ZIELONY**
Symbolizuje rozwój zucha związany z poznawaniem przyrody, odkrywaniem jej praw; zachęcaniem dziecka do opieki nad nią oraz kształtowaniem nawyków ekologicznych.
- **NIEBIESKI**
Symbolizuje rozwój dziecka w rodzinie, odnalezienie w niej swojego miejsca, budowanie relacji z innymi domownikami, dbanie o swój organizm, kształtowanie umiejętności bycia pomocnym, samodzielnym, zaradnym w najbliższym otoczeniu, jak również radzenia sobie z różnymi „domowymi trudnościami”.
- **FIOLETOWY**
Symbolizuje rozwój dziecka w grupie rówieśniczej (przede wszystkim w gromadzie, ale także klasie, kole zainteresowań, na podwórku) podczas nauki, zabawy, odpoczynku, kształtowanie umiejętności społecznych, w szczególności współpracy, poprzez różne formy aktywności – np. sport, wyrażanie siebie w szeroko pojętej twórczości.

Planowanie pracy w gromadzie odbywa się w oparciu o **cykle zabawowe**, czyli cykle 6-8 zbiórek połączone wspólnymi celami, fabułą i wynikającą z niej obrzędowością. Pracę należy planować tak, by zuchy zdobywały gwiazdki i sprawności stosownie do wieku i etapu rozwoju. Gwiazdka jest narzędziem metodycznym, dzięki któremu zuch kształtuje przede wszystkim swoją **POSTAWĘ**, zaś zdobywanie sprawności rozwija **WIEDZĘ I UMIEJĘTNOŚCI** dziecka. Oczywiście, nie da się tu przeprowadzić wyraźnej granicy, ponieważ postawa, wiedza i umiejętności to sfery, które się nawzajem dopełniają, jednak należy zwrócić uwagę na kierunek, jaki wyznacza gwiazdka i sprawność. Należy też dodać, że gwiazdki nie są odpowiednikiem stopni harcerskich, raczej pewnego rodzaju przygotowaniem do ich zdobywania.

¹

Podstawowe zasady wychowania harcerskiego w ZHR, s. 11.

Gwiazdki zdobywa zuch, który złożył Obietnicę Zuchową i jednocześnie otrzymał Znaczek Zucha. Zadania na gwiazdkę wynikające z wymagań powinny być zamieszczone np. na tzw. kolorowance, obrzędowym obrazku związanym z obrzędowością gromady lub „tęczowej tablicy”. Znakiem zdobycia gwiazdki jest plakietka z odpowiednią gwiazdką przyszyta pod Znaczkim Zucha. Proponujemy następujące nazewnictwo gwiazdek dla dziewczynek: *zuch wtajemniczony (bez zmian)**zuch zaradny (wcześniej: sprawny) ***zuch opiekuńczy (bez zmian), a w przypadku chłopców bez zmian *zuch pierwszej gwiazdki, **zuch drugiej gwiazdki, ***zuch trzeciej gwiazdki.

Wymagania na poszczególne gwiazdki nie zawsze bezpośrednio oddają ideę nazw gwiazdek na poszczególnych poziomach. Trzeba spojrzeć na to szerzej. Nazwy wyznaczają pewien kierunek, obszar, w którym na danym etapie zuch powinien się szczególnie rozwijać. Zuch, który przychodzi do gromady w wieku 7 lat, powinien zdobyć wszystkie trzy gwiazdki. Pewna trudność pojawia się u zucha, który dołącza do gromady w wieku późniejszym. Może być tak, że nie zdobędzie on wszystkich trzech gwiazdek. Konkretnie zadania wynikające z wymagań powinny być dostosowane do jego wieku, ale nie może ominąć w zdobywaniu żadnej gwiazdki.

Przyznanie KAŻDEJ gwiazdki wiąże się z odnowieniem Obietnicy Zucha i z dodaniem odpowiednich słów („Obiecuję być dobrym zuchem pierwszej/drugiej/trzeciej gwiazdki...” ew. „Obiecuję być dobrym zuchem wtajemniczonym/zaradnym/opiekuńczym”). Nadanie gwiazdki powinno wiązać się również z obrzędowością gromady.

Sprawności zuch może zdobywać wraz z gromadą lub indywidualnie.

Jeśli każdego roku zuch zdobędzie przynajmniej po jednej sprawności z każdego koloru, możemy mieć pewność, że rozwija się prawidłowo. Nadanie sprawności powinno następować w sposób uroczysty, zgodny z obrzędowością gromady.

Komentarze są istotną częścią sprawności i gwiazdek. Wymagania na sprawności i gwiazdki są ogólne. Należy je dopasowywać do możliwości zuchów, z którymi pracujemy. Opracowując konkretne zadania, trzeba kierować się wskazówkami z komentarzy, by właściwie odczytać cele sprawności. Zuchy nie mogą przeglądać wymagań. Szczególną uwagę należy zwrócić na wymagania typu ”rozumie sens” , “zna istotę”, by wyznaczać zuchom zadania na ich poziomie intelektualnym.

Nowy regulamin jest owocem całego roku wyężonej pracy wielu osób, które starały się, aby ten regulamin przygotować jak najlepiej i żeby Tobie drużno drużynowa i druhu drużynowy pracowało się łatwiej, ale i efektywniej.

Misją jest uczyć się żyć - a nie tylko urządzić sobie mądrze życie - egoizm należy zastąpić służbą drugiemu, dążyć do tego, by dziecko było czynną jednostką społeczną, którą cechuje odwaga, pomysłowość spryt, karność, patriotyzm, wytrzymałość obowiązek, uczucie wrażliwości i wiedza. Człowiek zmienia się wraz z upływem czasu - postępu nauki i techniki w świecie - lecz pewne wartości pozostają niezmiennie.

Bardzo dziękujemy wszystkim, którzy brali udział w pracach nad nowym regulaminem. Są to: **hm Anna Nowocień**, phm Hanna Gabryel (Dolny Śląsk), **phm Hanna Drabik**, **phm Anna Sampolska**, phm Dorota Sumińska (Łódź), **phm Justyna Bojarska**, phm Ewa Oczko (Górny Śląsk), phm Małgorzata Bieroń, **phm Anna Zajac** (Małopolska), phm Karolina Virághalmi, pwd Dorota Suchy (Pomorze), **phm Ewa Barszcz** (Poznań), **phm Marzena Michałek**, hm Anna Blum, phm Małgorzata Gajewska (Mazowsze), phm Bartek Paprocki, pwd Piotr Wierzbowski (Łódź) **phm Piotr Wiśnioch** (duże zaangażowanie!), pwd Grzegorz Karczmarczyk, Wojtek Nowakowski (Mazowsze), **pwd Daniel Rudnicki** (Dolny Śląsk), **Mikołaj Nowak** (Wielkopolska).

Projekt został zaopiniowany przez pedagoga wczesnoszkolnego (hm Bożena Dybowska) - *całość projektu*, księdza (hm Kazimierz Chudzicki) - *czzerwony kolor*, absolwentkę ASP (mgr Beata Went) - *fioletowy kolor*, mgr biologii (phm Ewa Jodełko) - *zielony kolor*, pwd Bognę Swiłło (studentka Akademii Muzycznej w Gdańsku) - *fioletowe - muzyczne*, oraz hm Anettę Herdzinę - *całość projektu* i drużną seniorkę hm Halinę Bryłowską - *żółty kolor*. Dziękujemy również drużynowym, którzy realizowali nowe sprawności na swoich koloniach podczas AL 2006 i udzielili nam istotnych wskazówek.

Życzymy Wam wielu sukcesów “na drodze najlepszej wśród dróg”.

CZUWAJecie W UŚMIECHU!
hm. Marysia Brzeska-Deli HR
phm. Adam Drabik HO

KOLOR CZERWONY

Symbolizuje rozwój duchowy i emocjonalny zucha, w oparciu o zasady wynikające z wartości chrześcijańskich (w szczególności: odróżnianie dobra od zła, życie w prawdzie, odwaga w dążeniu do dobra – hart ducha, zrozumienie dla drugiego człowieka), kształtowanie zachowań zgodnych z miłością i nadzieją. Kolor ten zwraca uwagę na autentyczność wiary i praktyk religijnych, które powinny wskazywać kierunek postępowania w relacjach z drugim człowiekiem.

* *chcę postępować*

** *staram się czynić*

*** *świadomie uczestniczę*

gwiazdka	wymagania
*	1. Jest pogodny i koleżeński.
	2. Zna Modlitwę Zuchową.
	3. Uczestniczy w obrzędach religijnych.
	4. Codziennie stara się czynić coś dobrego.
**	1. Stara się przewycięzać wybraną przez siebie wadę lub słabość.
	2. Pamięta o codziennej modlitwie.
	3. Darzy szacunkiem starszych, słucha rodziców.
***	1. Można na nim polegać.
	2. Dostrzega potrzeby innych i stara się na nie odpowiedzieć.
	3. Poprowadzi modlitwę wśród zuchów.

gwiazdka	wymagania
*	1. Jest pogodna i koleżeńska.
	2. Zna Modlitwę Zuchową.
	3. Uczestniczy w obrzędach religijnych.
	4. Codziennie stara się czynić coś dobrego.
**	1. Stara się przewycięzać wybraną przez siebie wadę lub słabość.
	2. Pamięta o codziennej modlitwie.
	3. Darzy szacunkiem starszych, słucha rodziców.
***	1. Można na niej polegać.
	2. Dostrzega potrzeby innych i stara się na nie odpowiedzieć.
	3. Poprowadzi modlitwę wśród zuchów.

Spis treści:

	Strona
Promyczek	3
Dobry duszek	4
Pomocna dłoń	5
Braciszek / Siostrzyczka	6
Rycerz / Dama	7
Pastuszek betlejemski / Gwiazdka betlejemka	8
Baranek wielkanocny	9
Błękitna Pani	10
Liturgista / Liturgistka	11
Mały misjonarz / Mała misjonarka	12
Złote usta	13
Święty... / Święta...	14
Mały Ewangelista / Mała Ewangelistka	15

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Promyczek</i>	<i>Promyczek</i>
	<i>Promyczek to zuch, który potrafi promieniować radością nawet w trudnych sytuacjach.</i> <i>Promyczek to zuchotka, która potrafi promieniować radością nawet w trudnych sytuacjach.</i>	1. Jest pogodny i koleżeński, nie złości się i nie gniewa.	1. Jest pogodna i koleżeńska, nie złości się i nie gniewa.
		2. Potrafi stawić czoła trudnej sytuacji.	2. Potrafi stawić czoła trudnej sytuacji.
		3. Umie pocieszyć innych swoim zachowaniem, mimiką lub wykonaną przez siebie prostą majsterką.	3. Umie pocieszyć innych swoim zachowaniem, mimiką lub wykonaną przez siebie prostą majsterką.
		4. Opowiada, rysuje zabawne historie.	4. Opowiada, rysuje zabawne historie.
		5. Zachowuje się adekwatnie do sytuacji.	5. Zachowuje się adekwatnie do sytuacji.

komentarz:

ad. 2. Nie narzeka, nie płacze, uczy się dzielności.

ad. 4. Zuch może np. ułożyć wierszyk, scenkę, wesołą piosenkę, itd.

ad.5. Adekwatne zachowanie rozumiane jest jako odpowiednie do sytuacji (nie śmieje się, gdy ktoś płacze itd.).

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Dobry duszek</i>	<i>Dobry duszek</i>
	<i>Dobry duszek to zuch, który pomaga innym i niezauważenie czyni dobro.</i> <i>Dobry duszek to zuchotka, która pomaga innym i niezauważenie czyni dobro.</i>	1. Jak dobry duszek pomaga ludziom w potrzebie, bez przechwalania się, nie czekając na nagrodę.	1. Jak dobry duszek pomaga ludziom w potrzebie, bez przechwalania się, nie czekając na nagrodę.
		2. Sprawił komuś miłą niespodziankę.	2. Sprawiała komuś miłą niespodziankę.
		3. W wybrany przez siebie sposób przedstawił opowieść o dobroci.	3. W wybrany przez siebie sposób przedstawiła opowieść o dobroci.
		4. Dostrzega nastroje innych i potrafi na nie reagować (pocieszy, poprawi humor itp.).	4. Dostrzega nastroje innych i potrafi na nie reagować (pocieszy, poprawi humor itp.).

komentarz:

W sprawności warto zwrócić uwagę na kształtowanie u zuchów empatii – współodczuwania nastrojów innych.

Trzeba uczyć dzieci obserwowania wpływu zachowań własnych na nastroje innych – np. by starały się powstrzymać od słów, które miałyby wzbudzić zazdrość, smutek.

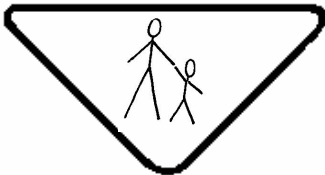
<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Pomocna dłoń</i>	<i>Pomocna dłoń</i>
	<i>Pomocna dłoń to zuch, który potrafi dostrzegać potrzeby innych i spontanicznie na nie reaguje.</i> <i>Pomocna dłoń to zuchotka, która potrafi dostrzegać potrzeby innych i spontanicznie na nie reaguje.</i>	1. Wie, kim jest wolontariusz, zna kilka organizacji, które w Polsce pomagają potrzebującym.	1. Wie, kim jest wolontariusz, zna kilka organizacji, które w Polsce pomagają potrzebującym.
		2. Pomaga koledze z klasy lub gromady (np. w nauce).	2. Pomaga koleżance z klasy lub gromady (np. w nauce).
		3. Dzieli się z innymi dziećmi swoimi rzeczami.	3. Dzieli się z innymi dziećmi swoimi rzeczami.
		4. Zaoszczędził pieniądze i przekazał je na cele charytatywne.	4. Zaoszczędziła pieniądze i przekazała je na cele charytatywne.
		5. Za zgodą rodziców oddał swoją zabawkę, ubranie itp. komuś innemu.	5. Za zgodą rodziców oddała swoją zabawkę, ubranie itp. komuś innemu.

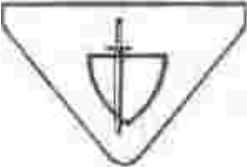

komentarz:

ad. 1. Należy pamiętać, by wybrane do współpracy organizacje reprezentowały wartości chrześcijańskie.

ad. 3. Mogą to być np. zabawki, słodycze itp.

ad. 5. Przy przekazywaniu rzeczy biedniejszym rozsądniejsze będzie oddawanie ubrań do koszy, puszek itp., a nie bezpośrednio komuś uboższemu, by nie podkreślać tym samym różnic materialnych między dziećmi.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Braciszek</i>	<i>Siostrzyczka</i>
	<i>Braciszek to zuch, który potrafi zaopiekować się młodszymi, zorganizować im czas i nauczyć czegoś nowego.</i> <i>Siostrzyczka to zuchenka, która potrafi zaopiekować się młodszymi, zorganizować im czas i nauczyć czegoś nowego.</i>	1. Opiekuje się młodszymi zuchami w gromadzie.	1. Opiekuje się młodszymi zuchami w gromadzie.
		2. Sam lub z innymi zuchami w mądry sposób zorganizował zabawę.	2. Sama lub z innymi zuchenkami w mądry sposób zorganizowała zabawę.
		3. Bawi się z młodszym rodzeństwem lub małymi dziećmi.	3. Bawi się z młodszym rodzeństwem lub małymi dziećmi.
		4. Nauczył młodszego kolegę nowej umiejętności.	4. Nauczyła młodszą koleżankę nowej umiejętności.
		5. Po kłótni potrafi pierwszy wyciągnąć rękę do zgody i przebaczyć.	5. Po kłótni potrafi pierwsza wyciągnąć rękę do zgody i przebaczyć.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Rycerz</i>	<i>Dama</i>
	<i>Rycerz to zuch, który zna zasady dobrego wychowania. Jest uczciwy i opiekuńczy.</i> <i>Dama to zuchenka, która zna zasady dobrego wychowania. Jest uczciwa i opiekuńcza.</i>	1. Jak prawdziwy rycerz traktuje każdego z szacunkiem (w szczególności potrafi odpowiednio zachować się wobec damy).	1. Jak prawdziwa dama każdego traktuje z szacunkiem.
		2. Opiekuje się młodszymi i słabszymi; stanie w ich obronie.	2. Opiekuje się młodszymi i słabszymi; stanie w ich obronie.
		3. Zna i przestrzega zasad savoir - vivre; dba o schludny wygląd.	3. Zna i przestrzega zasad savoir- vivre; dba o schludny wygląd.
		4. Podjął trudne wyzwanie - wbrew swoim lękom i obawom.	4. Podjęła trudne wyzwanie - wbrew swoim lękom i obawom.
		5. W dowolnej formie przedstawił historię wybranego rycerza, który mógłby być dla niego wzorem.	5. W dowolnej formie przedstawiła historię wybranej damy lub królowej, która mogłaby być dla niej wzorem.

komentarz:

W sprawności należy zwrócić szczególną uwagę na relacje: chłopcy - dziewczynki oraz na odpowiedni do wieku wizerunek dziewczynki- zuchenki. Trzeba ponadto pamiętać, że dama rozumiana jest tu **nie** jako postać historyczna, ale jako osoba posiadająca zespół szlacheckich cech.

ad. 3. Poprzez zdobywanie tej sprawności należy dzieciom zwrócić uwagę na uczciwe postępowanie w codziennym życiu np. grę fair play, nie przechodzenie przez ulicę na czerwonym świetle, nie ściąganie na sprawdzianach w szkole, kasowanie biletów w autobusie.

ad. 4. W ramach konkretnych zadań zuch powinien walczyć z jakąś słabością lub kształcić jakiś dobry nawyk. Warto też zdawać sobie sprawę z tego, że prawidłowy przykład własny drużynowego/drużynowej stanowi, jak zawsze, istotny czynnik w pozytywnym zrealizowaniu tej sprawności.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Pastuszek betlejemski</i>	<i>Gwiazdka betlejemska</i>
	<i>Pastuszek betlejemski to zuch, który rozumie sens świąt Bożego Narodzenia, pielęgnuje związane z nimi tradycje.</i> <i>Gwiazdka betlejemska to zuchenka, która rozumie sens świąt Bożego Narodzenia, pielęgnuje związane z nimi tradycje.</i>	1. Wie, kiedy zaczyna się adwent. Uczestniczył w roratach.	1. Wie, kiedy zaczyna się adwent. Uczestniczyła w roratach.
		2. Realizuje postanowienie adwentowe w prezencie dla Pana Jezusa.	2. Realizuje postanowienie adwentowe w prezencie dla Pana Jezusa.
		3. W dowolny sposób przedstawił historię narodzenia Jezusa.	3. W dowolny sposób przedstawiła historię narodzenia Jezusa.
		4. Zna kolędy, potrafi zaśpiewać kilka z nich.	4. Zna kolędy, potrafi zaśpiewać kilka z nich.
		5. Zna tradycje świąteczne. Stara się zachowywać je w swoim domu.	5. Zna tradycje świąteczne. Stara się zachowywać je w swoim domu.
		6. Pomagał w domu podczas przygotowań świątecznych.	6. Pomogła w domu podczas przygotowań świątecznych.
		7. Wykonał prezent dla bliskiej osoby, wysłał życzenia świąteczne.	7. Wykonała prezent dla bliskiej osoby, wysłała życzenia świąteczne.

komentarz:

W sprawności należy wykazać szczególną wrażliwość na warunki, w jakich zuch jest wychowywany i świadomość religijną jego bliskich oraz na odpowiednie dopasowanie zadań związanych z tradycjami świątecznymi do możliwości wykonania ich przez dziecko w domu.

ad. 5 Realizowanie zadanie będzie szczególnie mocno zależało od sytuacji domowej zucha. Zachowanie tradycji to np. troska, by pod obrusem znalazło się sianko, pozostawienie wolnego miejsca przy stole – słowem to, na co zuch może mieć wpływ, jeśli o tym przypomni w domu (będzie wtedy chętny do wykonania zadania).

<i>emblem</i>	<i>Idea</i>	<i>Baranek wielkanocny</i>	<i>Baranek wielkanocny</i>
	<i>Baranek wielkanocny to zuch, który rozumie sens Świąt Zmartwychwstania Pańskiego i pielęgnuje zwyczaje wielkanocne.</i> <i>Baranek wielkanocny to zuchenka, która rozumie sens Świąt Zmartwychwstania Pańskiego i pielęgnuje zwyczaje wielkanocne.</i>	1. Realizuje postanowienie wielkopostne, które jest dla niego wyrzeczeniem.	1. Realizuje postanowienie wielkopostne, które jest dla niej wyrzeczeniem.
		2. Wziął udział w nabożeństwie wielkopostnym i wielkanocnym.	2. Wzięła udział w nabożeństwie wielkopostnym i wielkanocnym.
		3. Zna tradycje świąteczne. Stara się zachowywać je w swoim domu.	3. Zna tradycje świąteczne. Stara się zachowywać je w swoim domu.
		4. Uczestniczył w rekolekcjach wielkopostnych i potrafił się podczas nich odpowiednio zachować.	4. Uczestniczyła w rekolekcjach wielkopostnych i potrafiła się podczas nich odpowiednio zachować.
		5. Pomógł w domu w przygotowaniach świątecznych.	5. Pomogła w domu w przygotowaniach świątecznych.

komentarz:

W sprawności należy wykazać szczególną wrażliwość na warunki, w jakich zuch jest wychowywany i świadomość religijną jego bliskich oraz na odpowiednie dopasowanie zadań związanych z tradycjami świątecznymi do możliwości wykonania ich przez dziecko w domu. Warto też zwracać uwagę na to, że piątek jest przez cały rok dniem tygodnia, w którym nie urządzamy dyskotek, nie tańczymy.

<i>emblem</i>	<i>Idea</i>		<i>Błękitna Pani</i>
	<i>Błękitna Pani to zuchotka, która poznała postać Maryi i stara się ją naśladować na co dzień.</i>		1. Tak jak Maryja stara się być skromna i spieszyć innym z pomocą. 2. Poznała wydarzenia z życia Maryi. 3. Zna historię jednego z objawień maryjnych. 4. Potrafi zagrać lub zaśpiewać kilka pieśni maryjnych. 5. Wzięła udział w nabożeństwie poświęconym Matce Bożej. 6. Przystroiła obraz, figurkę lub kapliczkę przydrożną w dowolny sposób.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Liturgista</i>	<i>Liturgistka</i>
	<i>Liturgista to zuch, który rozumie, co dzieje się w poszczególnych momentach Mszy świętej, zna jej części oraz czynnie włącza się w przygotowanie oprawy Eucharystii.</i> <i>Liturgistka to zuchenka, który rozumie, co dzieje się w poszczególnych momentach Mszy świętej, zna jej części oraz czynnie włącza się w przygotowanie oprawy Eucharystii.</i>	1. Wraz z gromadą uczestniczył we Mszy świętej, podczas której podjął się konkretnego działania.	1. Wraz z gromadą uczestniczyła we Mszy świętej, podczas której podjęła się konkretnego działania.
		2. Wie, że są różne kolory szat liturgicznych.	2. Wie, że są różne kolory szat liturgicznych.
		3. Zna części Mszy świętej.	3. Zna części Mszy świętej.
		4. Wziął udział w nabożeństwie odpowiednim dla danej pory roku liturgicznego.	4. Wzięła udział w nabożeństwie odpowiednim dla danej pory roku liturgicznego.
		5. Zebrał informacje o nieznanym sobie dotąd święcie religijnym.	5. Zebrała informacje o nieznanym sobie dotąd święcie religijnym.

komentarz:

Sprawność ta ma uwrażliwić zucha na pełne oraz świadome uczestnictwo we Mszy świętej (w całej liturgii i przystępowaniu do Komunii św.)

ad. 1 Zuchy powinny włączać się w przygotowanie liturgii właśnie po to, by rozumieć, czym jest Msza św., np. przeczytać czytanie lub modlitwę wiernych, zaśpiewać psalm; uczestniczyć w procesji z darami.

<i>emblem</i>	<i>Idea</i>	<i>Mały misjonarz</i>	<i>Mała misjonarka</i>
	<i>Mały misjonarz to zuch, który wie, w jakim celu są organizowane misje i jak funkcjonują; stara się je wspierać - materialnie lub modlitwą.</i> <i>Mała misjonarka to zuchenka, która wie, w jakim celu są organizowane misje i jak funkcjonują; stara się je wspierać - materialnie lub modlitwą.</i>	1. Wie, gdzie pracują misjonarze i na czym polega ich działalność.	1. Wie, gdzie pracują misjonarze i na czym polega ich działalność.
		2. Zapoznał się z informacjami dotyczącymi misji.	2. Zapoznała się z informacjami dotyczącymi misji.
		3. Sam lub z gromadą nawiązał i utrzymuje kontakt z misjonarzem.	3. Sama lub z gromadą nawiązała kontakt z misjonarzem.
		4. Modli się w intencji misji.	4. Modli się w intencji misji.
		5. Wraz z gromadą, kolegami podjął działanie w celu materialnego wsparcia misji.	5. Wraz z gromadą, koleżankami podjęła działanie w celu materialnego wsparcia misji.

komentarz:

ad. 1 W sprawności zwrócić należy uwagę na tradycyjne misje i misje związane z problemami XXI wieku (np. brak powołań kapłańskich i zakonnych w krajach takich jak Holandia). Warto uzmysłwić zuchom, że misje to nie tylko powszechnie pojmowana działalność w krajach afrykańskich.

ad. 2 Warto poszukać informacji o misji w mediach różnego typu, ale także, w miarę możliwości, odwiedzić wystawy misyjne i muzea.

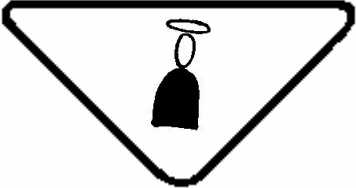
<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Złote usta</i>	<i>Złote usta</i>
	<i>Złote usta to zuch, który jest prawdomówny; dotrzymuje danego słowa i nie używa brzydkich słów.</i> <i>Złote usta to zuchotka, która jest prawdomówna; dotrzymuje danego słowa i nie używa brzydkich słów.</i>	1. Nie kłamie.	1. Nie kłamie.
		2. Nie używa brzydkich wyrazów.	2. Nie używa brzydkich wyrazów.
		3. Stosownie do sytuacji używa zwrotów grzecznościowych.	3. Stosownie do sytuacji używa zwrotów grzecznościowych.
		4. Dotrzymuje danego słowa.	4. Dotrzymuje danego słowa.
		5. Nie plotkuje.	5. Nie plotkuje.
		6. Z szacunkiem odnosi się do rozmówcy (nie przerywa, nie przekrzykuje go, nie obraża).	6. Z szacunkiem odnosi się do rozmówcy (nie przerywa, nie przekrzykuje go, nie obraża).

komentarz:

Sprawność ta powstała w odpowiedzi na często spotykaną u zuchów postawę nieprzyznawania się do kłamstwa, plotkowania.

Przeznaczona jest dla zuchów, które mają problem z prawdomównością. Wymagania są więc często formułowane za pomocą przeczenia, co w założeniu jest środkiem, który pomoże nam oduczać kłamstwa.

Warto przy okazji realizacji tej sprawności zwrócić uwagę na język, jakim zuch wyraża się o starszych (nauczycielach, rodzicach).

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Święty...</i>	<i>Święta...</i>
	<i>Święty... to zuch, który poznaje życie świętych postaci z dziejów Kościoła.</i> <i>Święta... to zuchotka, która poznaje życie świętych postaci z dziejów Kościoła.</i>	1. Poznał życie wybranego świętego.	1. Poznała życie wybranej świętej.
		2. Ułożył modlitwę związaną z wybranym świętym.	2. Ułożyła modlitwę związaną z wybraną świętą.
		3. Stara się naśladować wybranego świętego i zachęci do tego inną osobę.	3. Stara się naśladować wybraną świętą i zachęci do tego inną osobę.
		4. Odnalazł ślady świętego w wybranych dziedzinach sztuki.	4. Odnalazła ślady świętej w wybranych dziedzinach sztuki.

komentarz:

Nazwa sprawności jest uzupełniona o imię świętego, którego dana sprawność dotyczy (np. opiekuna gromady lub patrona zucha).

ad. 2 Trzeba zwrócić uwagę zuchów, iż według nauki Kościoła Katolickiego nie modlimy się do świętych, ale przez modlitwę wypraszamy wstawiennictwo u Boga.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Mały Ewangelista</i>	<i>Mała Ewangelistka</i>
	<i>Mały Ewangelista to zuch, który wie, czym jest Pismo Święte, potrafi z niego korzystać i stara się je poznawać.</i> <i>Mała Ewangelistka to zuchienka, która wie, czym jest Pismo Święte, potrafi z niego korzystać i stara się je poznawać.</i>	1. Wie, z jakich część składa się Pismo Święte, ile w Nowym Testamencie jest Ewangelii i czyjego są autorstwa.	1. Wie, z jakich część składa się Pismo Święte, ile w Nowym Testamencie jest Ewangelii i czyjego są autorstwa.
		2. Potrafi odnaleźć fragment Pisma św., odczytując skrócony zapis.	2. Potrafi odnaleźć fragment Pisma św., odczytując skrócony zapis.
		3. Przedstawi wybraną przypowieść lub historię biblijną.	3. Przedstawiła wybraną przypowieść lub historię biblijną.
		4. Zaproponował i poprowadził w gromadzie modlitwę, piosenkę/grę o tematyce religijnej.	4. Zaproponowała i poprowadziła w gromadzie modlitwę, piosenkę/grę o tematyce religijnej.

KOLOR ŻÓŁTY

Symbolizuje rozwój obywatelski i społeczny zucha, który poznaje specyfikę i problemy swojego miejsca zamieszkania, potem rodzinnego miasta lub wsi, następnie regionu, i w końcu Polski, szuka korzeni tożsamości i odkrywa swoje predyspozycje społeczne (do zdobywania wiedzy, rozwijania zainteresowań naukowych), w poznaniu siebie i odkrywaniu istoty patriotyzmu nie zapomina o otwarciu na inne kultury i narodowości, w związku z obecnością Polski w Europie i świecie.

* *wokół mnie*

** *w okolicy*

*** *w ojczyźnie i w świecie*

gwiazdka	wymagania
*	1. Zna symbole narodowe i umie się wobec nich zachować. 2. Zna najbliższą okolicę i umie wskazać drogę do najważniejszych miejsc. 3. Dobrze mówi po polsku – nie kaleczy języka brzydkimi wyrazami.
**	1. Zna zabytki, legendy, fakty historyczne dotyczące miejscowości (okolicy). 2. Przykłada się do nauki. 3. Poszukuje ciekawostek z różnych dziedzin 4. Umie zachować się w miejscu pamięci narodowej i wobec sztandaru.
***	1. Potrafi wskazać Polskę na mapie świata (jej najważniejsze miasta, rzeki, pasma górskie itp.) 2. Wie, czym jest UE i poznaje miejsce Polski w niej. 3. Poszerza wybraną dziedzinę wiedzy. 4. Obchodzi święta narodowe.

komentarz:

* pkt. 2 Najważniejsze miejsca to np. kościół, poczta, posterunek policji, ośrodek zdrowia (w zależności od wielkości miejscowości, dzielnicy).

** pkt 1 Wnikliwość poznawania historii miejscowości zależy od charakteru miejsca, w którym zuch mieszka, najważniejsze jest, by potrafił określić jej wiek, najważniejsze fakty, zabytki.

*** pkt. 2 Najważniejsze święta narodowe to: święto Odzyskania Niepodległości (11 listopada) i święto Uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Obchodzenie świąt narodowych powinno być jednym z priorytetów pracy gromady, warto zachęcać zuchy do włączania w świętowanie ich rodzin, ale trzeba wykazać się dużym taktem z uwagi na różną wrażliwość patriotyczną współczesnych Polaków.

pkt. 4 Trzeba wiedzę o UE przedstawiać w sposób mądry, pokazywać zalety i wady przystąpienia do Unii i możliwości dla rozwoju Polski, jak również to, co Polacy mogą dobrego ofiarować narodom Europy.

gwiazdka	wymagania
*	1. Zna symbole narodowe i umie się wobec nich zachować.
	2. Zna najbliższą okolicę i umie wskazać drogę do najważniejszych miejsc.
	3. Dobrze mówi po polsku – nie kaleczy języka brzydkimi wyrazami.
**	1. Zna zabytki, legendy, fakty historyczne dotyczące miejscowości (okolicy).
	2. Przykłada się do nauki.
	3. Poszukuje ciekawostek z różnych dziedzin
	4. Umie zachować się w miejscu pamięci narodowej i wobec sztandaru.
***	1. Potrafi wskazać Polskę na mapie świata (jej najważniejsze miasta, rzeki, pasma górskie itp.)
	2. Wie, czym jest UE i poznaje miejsce Polski w niej.
	3. Poszerza wybraną dziedzinę wiedzy.
	4. Obchodzi święta narodowe.

komentarz:

* pkt. 2 Najważniejsze miejsca to np. kościół, poczta, posterunek policji, ośrodek zdrowia (w zależności od wielkości miejscowości, dzielnicy).

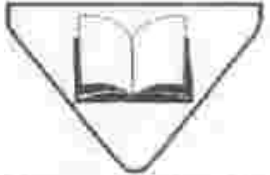
** pkt 1 Wnikliwość poznawania historii miejscowości zależy od charakteru miejsca, w którym zuch mieszka, najważniejsze jest, by potrafił określić jej wiek, najważniejsze fakty, zabytki.

*** pkt. 2 Najważniejsze święta narodowe to: święto Odzyskania Niepodległości (11 listopada) i święto Uchwalenia Konstytucji 3 Maja. Obchodzenie świąt narodowych powinno być jednym z priorytetów pracy gromady, warto zachęcać zuchy do włączania w świętowanie ich rodzin, ale trzeba wykazać się dużym taktem z uwagi na różną wrażliwość patriotyczną współczesnych Polaków.

pkt. 4 Trzeba wiedzę o UE przedstawiać w sposób mądry, pokazywać zalety i wady przystąpienia do Unii i możliwości dla rozwoju Polski, jak również to, co Polacy mogą dobrego ofiarować narodom Europy.

Spis treści:

	Strona
Przyjaciel książki / Przyjaciółka książki	4
Poeta / Poetka	5
Bajarz / Bajarka	6
Obieżyświat	7
Podróżnik / Podróżniczka	8
Regionalna	9
Astronom	10
Obserwator / Obserwatorka	11
Doświadczalski / Doświadczalska	12
Lingwista / Lingwistka	13
Łamigłowa	14
Bajtek	15
Internauta / Internautka	16
Dziennikarz / Dziennikarka	17
Korespondent / Korespondentka	18
Kolekcjoner / Kolekcjonerka	19
Mały Europejczyk / Mała Europejka	20
Historyk / Historyczka	21
Strażnik pamięci narodowej / Strażniczka pamięci narodowej	22
Etnograf	23
Wskazidroga	24

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Przyjaciel książki</i>	<i>Przyjaciółka książki</i>
	<i>Przyjaciel książki to zuch, który chętnie czyta książki i potrafi o nie dbać.</i> <i>Przyjaciółka książki to zuchotka, która chętnie czyta książki i potrafi o nie dbać.</i>	1. Czyta książki, także te, które nie są lekturami szkolnymi.	1. Czyta książki, także te, które nie są lekturami szkolnymi.
		2. Potrafi zainteresować książkami – opowiedział o ulubionym autorze lub ulubionej książce.	2. Potrafi zainteresować książkami innych – opowiedziała o ulubionym autorze lub ulubionej książce.
		3. Zna kilka książek dla dzieci i ich autorów.	3. Zna kilka książek dla dzieci i ich autorów.
		4. Ma swoją biblioteczkę. W razie potrzeby samodzielnie dokona naprawy lub oprawy książki.	4. Ma swoją biblioteczkę. W razie potrzeby samodzielnie dokona naprawy lub oprawy książki.
		5. Odnalazł i wypożyczył z biblioteki potrzebną mu książkę i oddał w terminie, w niezniszczonym stanie.	5. Odnalazła i wypożyczyła z biblioteki potrzebną jej książkę i oddała w terminie, w niezniszczonym stanie.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Poeta</i>	<i>Poetka</i>
	<i>Poeta to zuch, który pisze wiersze i potrafi rymować. Używa poprawnej polszczyzny oraz interesuje się poezją.</i> <i>Poetka to zuchotka, która pisze wiersze i potrafi rymować. Używa poprawnej polszczyzny oraz interesuje się poezją.</i>	1. Stara się poprawnie mówić i pisać po polsku.	1. Stara się poprawnie mówić i pisać po polsku.
		2. Lubi czytać wiersze, ma swojego ulubionego autora.	2. Lubi czytać wiersze, ma swojego ulubionego autora.
		3. Układa rymowanki, okrzyki, życzenia na dowolne okazje.	3. Układa rymowanki, okrzyki, życzenia na dowolne okazje.
		4. Zaprezentował swoje wiersze. Umie przyjąć krytykę.	4. Zaprezentowała swoje wiersze. Umie przyjąć krytykę.
		5. Zna postacie polskich poetów piszących dla dzieci i ich twórczość.	5. Zna postacie polskich poetów piszących dla dzieci i ich twórczość.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Bajarz</i>	<i>Bajarka</i>
	<i>Bajarz to zuch, który lubi czytać bajki, umie je opowiadać i odczytywać przesłanie, jakie niosą.</i> <i>Bajarka to zuchotka, która lubi czytać bajki, umie je opowiadać i odczytywać przesłanie, jakie niosą.</i>	1. Czyta baśnie, legendy, bajki; odnalazł w nich przesłanie.	1. Czyta baśnie, legendy, bajki; odnalazła w nich przesłanie.
		2. Wymyślił i ciekawie opowiedział wartościową historię, ułożył własną bajkę.	2. Wymyśliła i ciekawie opowiedziała wartościową historię, ułożyła własną bajkę.
		3. Umie urozmaicić swoją opowieść na kilka sposobów.	3. Umie urozmaicić swoją opowieść na kilka sposobów.
		4. Poznał legendy – odszukał w nich element prawdy.	4. Poznała legendy – odszukała w nich element prawdy.
		5. Potrafi odnaleźć znaczenie archaizmów używanych w legendach i podaniach.	5. Potrafi odnaleźć znaczenie archaizmów używanych w legendach i podaniach.

komentarz:

ad. 1 Należy zwrócić zuchom uwagę na różnicę między bajkami, baśniami a legendami (każda legenda zawiera ziarno prawdy).

ad. 3 Podczas opowiadania bajek używa drobnych rekwizytów, modeluje głos itd.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Obieżyświat</i>	<i>Obieżyświat</i>
	<i>Obieżyświat to zuch, który poznaje różnorodność kultur, ludzi i krajów, orientuje się na mapie świata.</i> <i>Obieżyświat to zuchotka, która poznaje różnorodność kultur, ludzi i krajów, orientuje się na mapie świata.</i>	1. "Odwiedził" kilka krajów – wie, jak żyją w nich ludzie, jaki mają kolor skóry, mowę, zwyczaje.	1. "Odwiedziła" kilka krajów – wie, jak żyją w nich ludzie, jaki mają kolor skóry, mowę, zwyczaje.
		2. Wykonał, np. strój, zabawkę, potrawę charakterystyczną dla danego narodu.	2. Wykonała, np. strój, zabawkę, potrawę charakterystyczną dla danego narodu.
		3. Poznał podstawowe słowa w języku "odwiedzanych" krajów.	3. Poznała podstawowe słowa w języku "odwiedzanych" krajów.
		4. „Podróżując”, uczy się piosenek i piosenek związanych tematycznie z odwiedzanymi krajami.	4. „Podróżując”, uczy się piosenek i piosenek związanych tematycznie z odwiedzanymi krajami.
		5. Pokazał na mapie kontynenty i oceany.	5. Pokazała na mapie kontynenty i oceany.
		6. Wskazał na mapie co najmniej jeden „odwiedzany” kraj, zna jego flagę, godło, stolicę i charakterystyczne punkty geograficzne.	6. Wskazała na mapie co najmniej jeden „odwiedzany” kraj, zna jego flagę, godło, stolicę i charakterystyczne punkty geograficzne.

komentarz:

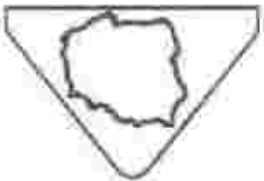
Sprawność przeznaczona jest dla zuchów, które poznają świat, nie wyjeżdżając z własnego kraju. Należy postarać się, aby wiadomości uzyskane przez zuchy wykraczały poza ogólnie znane fakty i stereotypy o poszczególnych państwach oraz ich mieszkańcach.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Podróżnik</i>	<i>Podróżniczka</i>
	<i>Podróżnik to zuch, który lubi podróżować, wie, dokąd jedzie i co ciekawego można tam zobaczyć.</i> <i>Podróżniczka to zuchenka, która lubi podróżować, wie, dokąd jedzie i co ciekawego można tam zobaczyć.</i>	1. Czyta książki podróżnicze.	1. Czyta książki podróżnicze.
		2. Poznał postać podróżnika lub badacza.	2. Poznała postać podróżnika lub badacza.
		3. Wskazał na mapie trasę swojej podróży, zdobył informację o miejscu, które odwiedzi.	3. Wskazała na mapie trasę swojej podróży, zdobyła informację o miejscu, które odwiedzi.
		4. Podczas pobytu zebrał pamiątki, zdjęcia, informacje. Przedstawił je po powrocie w ciekawej formie.	4. Podczas pobytu zebrała pamiątki, zdjęcia, informacje. Przedstawiła je po powrocie w ciekawej formie.
		5. Podróżował przynajmniej trzema różnymi środkami lokomocji.	5. Podróżowała przynajmniej trzema różnymi środkami lokomocji.

komentarz:

Sprawność przeznaczona jest dla zuchów podróżujących po Polsce i świecie. Ma zachęcić dzieci do świadomego poznawania nowych okolic. Należy zwrócić uwagę, że sprawność zdobywać mogą zarówno dzieci wyjeżdżające z rodzicami na wakacje, jak też uczestnicy zielonych szkół. Wyjazdy nie muszą być zagraniczne.

ad. 2 Zuch może poznać podróżnika osobiście lub za pośrednictwem książek, ew. spotkań z podróżnikami w ramach imprez turystycznych.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Regionalna</i>	<i>Regionalna</i>
	<i>To zuch, który poznał wybrany region Polski. Zna jego najważniejsze legendy, miejsca i zwyczaje.</i> <i>To zuchenka, która poznała wybrany region Polski. Zna jego najważniejsze legendy, miejsca i zwyczaje.</i>	1. Zna zabytki, miejsca pamięci, ciekawostki danego regionu. Odwiedził w nim ważne miejsca.	1. Zna zabytki, miejsca pamięci, ciekawostki danego regionu. Odwiedziła w nim ważne miejsca.
		2. Potrafi wskazać dany region na mapie Polski.	2. Potrafi wskazać dany region na mapie Polski.
		3. Poznał legendy danego regionu.	3. Poznała legendy danego regionu.
		4. Zna regionalne święta. Jeśli to możliwe - wziął udział w ich obchodach, przedstawił zwyczaje z nimi związane.	4. Zna regionalne święta. Jeśli to możliwe - wzięła udział w ich obchodach, przedstawiła zwyczaje z nimi związane.
		5. Zapoznał się z obyczajami danego regionu (np. potrawy, taniec, śpiew, gwara).	5. Zapoznała się z obyczajami danego regionu (np. potrawy, taniec, śpiew, gwara).
		6. Wykonał element zdobnictwa lub stroju regionalnego.	6. Wykonała element zdobnictwa lub stroju regionalnego.

komentarz:

Sprawność można zdobywać zarówno w swoim regionie, jak też poznając region, gdzie się jest na kolonii. Uwzględniając specyfikę danego terenu i jego kultury, można zmodyfikować zadania tak, by pozwalały najpełniej zapoznać się z danym miejscem i jego mieszkańcami (ich historią, kulturą).

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Astronom</i>	<i>Astronom</i>
	<i>Astronom to zuch, który obserwuje niebo, zna zjawiska astronomiczne.</i> <i>Astronom to zuchotka, która obserwuje niebo, zna zjawiska astronomiczne.</i>	1. Pogłębił swoją wiedzę astronomiczną (np. był w planetarium, obejrzał film, przeczytał książkę o gwiazdach).	1. Pogłębiła swoją wiedzę astronomiczną (np. była w planetarium, obejrzała film, przeczytała książkę o gwiazdach).
		2. Zna postać Mikołaja Kopernika i, wie, czego dokonał. Potrafi wymienić kilku wielkich astronomów w historii.	2. Zna postać Mikołaja Kopernika, i wie, czego dokonał. Potrafi wymienić kilku wielkich astronomów w historii.
		3. Obserwował niebo. Umie wskazać Gwiazdę Polarną i kilka gwiazdozbiorów.	3. Obserwowała niebo. Umie wskazać Gwiazdę Polarną i kilka gwiazdozbiorów.
		4. Wie, co to jest Układ Słoneczny, Słońce i Księżyc.	4. Wie, co to jest Układ Słoneczny, Słońce i Księżyc.
		6. Korzystał z mapy nieba, przy jej pomocy odszukał gwiazdozbiory.	6. Korzystała z mapy nieba, przy jej pomocy odszukała gwiazdozbiory.
		7. Zna podstawowe terminy astronomiczne (mgławica, orbita, kometa, meteor, lata świetlne, asteroidy itp).	7. Zna podstawowe terminy astronomiczne (mgławica, orbita, kometa, meteor, lata świetlne, asteroidy itp).

komentarz:

Podczas zbiórek warto używać mapy nieba.

ad. 4 We wrześniu 2006 ogłoszono, że Pluton nie jest planetą.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Obserwator</i>	<i>Obserwatorka</i>
	<i>Obserwator to zuch, który jest spostrzegawczy i uważnie obserwuje świat wokół siebie. Potrafi dostrzec rzeczy, których inni nie zauważają.</i> <i>Obserwatorka to zuchotka, która jest spostrzegawcza i uważnie obserwuje świat wokół siebie. Potrafi dostrzec rzeczy, których inni nie zauważają.</i>	1. Umie obserwować: znalazł nieprawidłowości w ubiorze, rysunkach, swoim otoczeniu.	1. Umie obserwować: znalazła nieprawidłowości w ubiorze, rysunkach, swoim otoczeniu.
		2. Szczegółowo zapamiętuje sytuacje. Po upływie czasu potrafi je prawidłowo odtworzyć.	2. Szczegółowo zapamiętuje sytuacje. Po upływie czasu potrafi je prawidłowo odtworzyć.
		3. Odczytał ślady pozostawione na śniegu, miękkim gruncie, w trawie.	3. Odczytała ślady pozostawione na śniegu, miękkim gruncie, w trawie.
		4. Ćwiczy zmysły.	4. Ćwiczy zmysły.

komentarz:

ad. 4 Ćwicząc zmysły, np. dotrze do celu z zamkniętymi oczami, po zapachu, dźwięku, odszuka schowaną wiadomość, rozróżnia smaki, rozpoznaje przedmioty po dotyku.

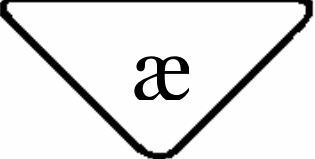
<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Doświadczalski</i>	<i>Doświadczalska</i>
	<i>Doświadczalski to zuch, który próbuje zrozumieć zjawiska zachodzące w otaczającym go świecie, nie boi się przeprowadzać potrzebnych doświadczeń naukowych.</i> <i>Doświadczalska to zuchotka, która próbuje zrozumieć zjawiska zachodzące w otaczającym ją świecie, nie boi się przeprowadzać potrzebnych doświadczeń naukowych.</i>	1. Szuka odpowiedzi na pytania dotyczące otaczającego go świata.	1. Szuka odpowiedzi na pytania dotyczące otaczającego ją świata.
		2. Przeprowadził w bezpieczny sposób doświadczenie naukowe.	2. Przeprowadziła w bezpieczny sposób doświadczenia naukowe.
		3. Posługuje się przyrządami pomiarowymi. Używa fachowego słownictwa związanego z eksperymentem.	3. Posługuje się przyrządami pomiarowymi. Używa fachowego słownictwa związanego z eksperymentem.
		4. Odnalazł dorosłego specjalistę, który zweryfikował jego badania.	4. Odnalazła dorosłego specjalistę, który zweryfikował jej badania.
		5. Zna historie kilku wynalazków, postaci znanych wynalazców, badaczy.	5. Zna historie kilku wynalazków, postaci znanych wynalazców, badaczy.

komentarz:

ad. 1. Dzieci z natury poszukują odpowiedzi na nurtujące je pytania (np. dlaczego morze jest słone, dlaczego żarówka świeci). Trzeba pomóc im w tych poszukiwaniach, pokazać, że wiedzę czerpie się z różnych źródeł (czasopisma, Internet, książki, rozmowy ze specjalistami, wystawy, programy telewizyjne).

ad. 2 Należy zwrócić uwagę na przestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny podczas wykonywania wszelkiego rodzaju eksperymentów.

ad. 4 Specjalistą w danej dziedzinie może być nauczyciel danego przedmiotu lub rodzic zajmujący się profesjonalnie daną dziedziną.

<i>emblemata</i>	<i>Idea</i>	<i>Lingwista</i>	<i>Lingwistka</i>
	<i>Lingwista to zuch, który umie porozumieć się w języku obcym.</i> <i>Lingwistka to zuchotka, która umie porozumieć się w obcym języku</i>	1. Napisał krótki tekst w języku obcym.	1. Napisała krótki tekst w języku obcym.
		2. Potrafi powiedzieć w języku obcym kilka zdań o sobie, odpowiedzieć na proste pytania.	2. Potrafi powiedzieć w języku obcym kilka zdań o sobie, odpowiedzieć na proste pytania.
		3. Przeczytał ze zrozumieniem fragment tekstu w języku obcym.	3. Przeczytała ze zrozumieniem fragment tekstu w języku obcym.
		4. Wie, w jakich krajach używa się języka, którego się uczy.	4. Wie, w jakich krajach używa się języka, którego się uczy.
		5. Rozumie podstawowe zwroty.	5. Rozumie podstawowe zwroty.
		6. Zna piosenkę lub piosenkę w języku obcym.	6. Zna piosenkę lub piosenkę w języku obcym.

komentarz:

Poziom realizacji wymagań należy dopasować do stopnia zaawansowania w nauce języka obcego.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Łamigłowa</i>	<i>Łamigłowa</i>
	<i>Łamigłowa to zuch, który rozwiązuje różnego rodzaju łamigłówki, potrafi tworzyć własne.</i> <i>Łamigłowa to zuchotka, która lubi rozwiązywać różnego rodzaju łamigłówki, potrafi tworzyć własne.</i>	1. Zna kilka zuchowych szyfrów, umie się nimi posługiwać.	1. Zna kilka zuchowych szyfrów, umie się nimi posługiwać.
		2. Lubi rozwiązywać zadania matematyczne, ortograficzne, przyrodnicze i inne.	2. Lubi rozwiązywać zadania matematyczne, ortograficzne, przyrodnicze i inne.
		3. Poszukuje łamigłówek dla dzieci.	3. Poszukuje łamigłówek dla dzieci.
		4. Wymyśla własne rebusy, krzyżówki, łamigłówki lub gry planszowe.	4. Wymyśla własne rebusy, krzyżówki, łamigłówki lub gry planszowe.
		5. Wytłumaczył innym rozwiązanie problemu lub zadania.	5. Wytłumaczyła innym rozwiązanie problemu lub zadania.

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Bajtek</i>	<i>Bajtek</i>
	<i>Bajtek to zuch, który umie obsługiwać komputer, wykorzystując go nie tylko do zabaw.</i> <i>Bajtek to zuchenka, która umie obsługiwać komputer, wykorzystując go nie tylko do zabaw.</i>	1. Korzysta z komputera z umiarem, pamiętając o swoim zdrowiu (odpowiednia postawa, odległość, czas).	1. Korzysta z komputera z umiarem, pamiętając o swoim zdrowiu (odpowiednia postawa, odległość, czas).
		2. Obsługuje kilka programów użytkowych.	2. Obsługuje kilka programów użytkowych.
		3. Wykorzystuje komputer do nauki, korzysta z programów edukacyjnych.	3. Wykorzystuje komputer do nauki, korzysta z programów edukacyjnych.
		4. Przy pomocy komputera sprawił komuś miłą niespodziankę.	4. Przy pomocy komputera sprawiła komuś miłą niespodziankę.
		5. Umie obsługiwać urządzenia peryferyjne (drukarka, skaner, nagrywarka itp.).	5. Umie obsługiwać urządzenia peryferyjne (drukarka, skaner, nagrywarka itp.).

komentarz:

ad. 1 Korzystanie z umiarem oznacza niezaniechanianie swoich obowiązków oraz kontaktów z innymi.

ad. 2 Takich jak np. edytor tekstu, program graficzny, odtwarzacz muzyki itd.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Internauta</i>	<i>Internautka</i>
	<i>Internauta to zuch, który umie wyszukać w Internecie potrzebne informacje, wykorzystuje Internet do kontaktu z innymi, omija pułapki związane z siecią.</i> <i>Internautka to zuchotka, która umie wyszukać w Internecie potrzebne informacje, wykorzystuje Internet do kontaktu z innymi, omija pułapki związane z siecią.</i>	1. Wyszukał w sieci potrzebne informacje na dany temat. Przeniósł je do pamięci komputera.	1. Wyszukała w sieci potrzebne informacje na dany temat. Przeniosła je do pamięci komputera.
		2. Zna zagrożenia istniejące w sieci (np. wirusy, robaki, itp.). Wie, jak bronić przed nimi komputer.	2. Zna zagrożenia istniejące w sieci (np. wirusy, robaki, itp.). Wie, jak bronić przed nimi komputer.
		3. Skontaktował się przez Internet z drużynowym, przybocznym lub zuchem.	3. Skontaktowała się przez Internet z drużynową, przyboczną lub zuchem.
		4. Wie, co to są prawa autorskie.	4. Wie, co to są prawa autorskie.
		5. Zna zasady bezpiecznego korzystania z Internetu (nie podaje swoich danych, nie otwiera plików z nieznanego źródła, jest ostrożny przy kontaktach z obcymi w sieci itd.).	5. Zna zasady bezpiecznego korzystania z Internetu (nie podaje swoich danych, nie otwiera plików z nieznanego źródła, jest ostrożna przy kontaktach z obcymi w sieci itd.).

komentarz:

ad. 4 Istotne jest uświadomienie zuchowi, że autorzy - twórcy dzieł - posiadają swoje prawa. Nielegalne jest więc np. ściąganie wypracowań z Internetu.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Dziennikarz</i>	<i>Dziennikarka</i>
	<i>Dziennikarz to zuch, który pisze krótkie teksty o charakterze informacyjnym, potrafi rzetelnie opisać dane zdarzenie.</i> <i>Dziennikarka to zuchotka, która pisze krótkie teksty o charakterze informacyjnym, potrafi rzetelnie opisać dane zdarzenie.</i>	1. Zna podstawowe formy wypowiedzi dziennikarskiej (artykuł prasowy, fotografia, audycja radiowa, film dokumentalny).	1. Zna podstawowe formy wypowiedzi dziennikarskiej (artykuł prasowy, fotografia, audycja radiowa, film dokumentalny).
		2. Interesuje się ciekawymi wydarzeniami w Polsce, na świecie lub w swoim otoczeniu.	2. Interesuje się ciekawymi wydarzeniami w Polsce, na świecie lub w swoim otoczeniu.
		3. Opisał starannie i bez błędów zaobserwowane zdarzenie i opublikował swój tekst (gazetka gromady, gablota, kronika). Píše starannie i bez błędów.	3. Opisała starannie i bez błędów zaobserwowane zdarzenie i opublikowała swój tekst (gazetka gromady, gablota, kronika). Píše starannie i bez błędów.
		4. Zebrał informacje dotyczące wybranej osoby i przeprowadził z nią wywiad. Napisany tekst oddał do autoryzacji.	4. Zebrała informacje dotyczące wybranej osoby i przeprowadziła z nią wywiad. Napisany tekst oddała do autoryzacji.
		5. W swojej pracy wykorzystuje różne sposoby pozyskiwania informacji i materiałów (notuje, nagrywa, fotografuje, szuka w Internecie).	5. W swojej pracy wykorzystuje różne sposoby pozyskiwania informacji i materiałów (notuje, nagrywa, fotografuje, szuka w Internecie).

komentarz:

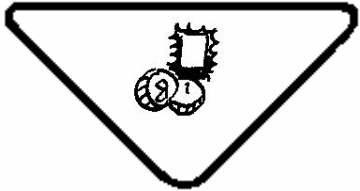
ad. 2 Zuch powinien oglądać programy informacyjne w obecności kogoś, kto będzie na bieżąco tłumaczył zaobserwowane zdarzenia i chronił przed drastycznymi scenami.

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Korespondent</i>	<i>Korespondentka</i>
	<i>Korespondent to zuch, który nawiązuje i utrzymuje kontakt na odległość z drugą osobą. Potrafi zaadresować list, wysłać paczkę.</i> <i>Korespondentka to zuchenka, która nawiązuje i utrzymuje kontakt na odległość z drugą osobą. Potrafi zaadresować list, wysłać paczkę.</i>	1. Pisze starannie i poprawnie, zna podstawowe zwroty grzecznościowe i urzędowe, wie jak ich użyć.	1. Pisze starannie i poprawnie, zna podstawowe zwroty grzecznościowe i urzędowe, wie jak ich użyć.
		2. Ułożył kilka tekstów z różnych okazji, napisał je na własnoręcznie wykonanej kartce lub papeterii.	2. Ułożyła kilka tekstów z różnych okazji, napisała je na własnoręcznie wykonanej kartce lub papeterii.
		3. Napisał, poprawnie zaadresował i wysłał różne rodzaje listów. Potrafi obsługiwać pocztę elektroniczną.	3. Napisała, poprawnie zaadresowała i wysłała różne rodzaje listów. Potrafi obsługiwać pocztę elektroniczną.
		4. Załatwił na poczcie sprawę np. nadał paczkę, kupił znaczki.	4. Załatwiła na poczcie sprawę np. nadała paczkę, kupiła znaczki.
		5. Rozpoczął korespondencję lub odpowiedział na list – stara się podtrzymywać kontakt.	5. Rozpoczęła korespondencję lub odpowiedziała na list – stara się podtrzymywać kontakt.

komentarz:

ad. 2. Np. imieninowe, urodzinowe, podziękowanie za coś.

ad.5 Stałość korespondencji jest istotnym czynnikiem zdobycia sprawności.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Kolekcjoner</i>	<i>Kolekcjonerka</i>
	<i>Kolekcjoner to zuch, który zbiera przedmioty związane ze swoją pasją. Opiekuje się swoim zbiorem i ciekawie o nim opowiada.</i> <i>Kolekcjonerka to zuchotka, która zbiera przedmioty związane ze swoją pasją. Opiekuje się swoim zbiorem i ciekawie o nim opowiada.</i>	1. Ma swoją pasję, gromadzi zbiory z nią związane. Starannie je przechowuje. Opisał swoją kolekcję.	1. Ma swoją pasję, gromadzi zbiory z nią związane. Starannie je przechowuje. Opisała swoją kolekcję.
		2. Zaprezentował swoje eksponaty, ciekawie o nich opowiedział.	2. Zaprezentowała swoje eksponaty, ciekawie o nich opowiedziała.
		3. Zdobywa informacje o kolekcjonowanych rzeczach, czerpiąc wiedzę z różnorodnych źródeł.	3. Zdobywa informacje o kolekcjonowanych rzeczach, czerpiąc wiedzę z różnorodnych źródeł.
		4. Używa „narzędzi” potrzebnych w pracy kolekcjonera.	4. Używa „narzędzi” potrzebnych w pracy kolekcjonerki.
		5. Poszerza swój zbiór o kolejne eksponaty – prowadzi wymianę z innymi zbieraczami.	5. Poszerza swój zbiór o kolejne eksponaty – prowadzi wymianę z innymi zbieraczami.

komentarz:

ad. 5 Przy cennych zbiorach zuchy powinny uzyskać zgodę rodziców na wymianę.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Mały Europejczyk</i>	<i>Mała Europejka</i>
	<i>Mały Europejczyk to zuch, który poznaje kraje Europy, ich zwyczaje i kulturę.</i> <i>Mała Europejka to zuchotka, która poznaje kraje Europy, ich zwyczaje i kulturę.</i>	1. Wie, co to jest Unia Europejska i rozpoznaje jej podstawowe symbole.	1. Wie, co to jest Unia Europejska i rozpoznaje podstawowe symbole.
		2. Zna podstawowe zwroty w co najmniej 5 językach europejskich (w tym jeden spoza UE).	2. Zna podstawowe zwroty w co najmniej 5 językach europejskich (w tym jeden spoza UE).
		3. Zna kilka zwyczajów lub świąt charakterystycznych dla kultury dwóch krajów europejskich, w tym jednego spoza UE.	3. Zna kilka zwyczajów lub świąt charakterystycznych dla kultury dwóch krajów europejskich, w tym jednego spoza UE.
		4. Potrafi wymienić kilku sławnych współczesnych Europejczyków. Potrafi powiedzieć, czym się zajmowali/zajmują, czym się wstawili/czemu są słynni i z jakiego kraju pochodzili/pochodzą.	4. Potrafi wymienić kilku sławnych współczesnych Europejczyków. Potrafi powiedzieć, czym się zajmowali/zajmują, czym się wstawili/czemu są słynni i z jakiego kraju pochodzili/pochodzą.

komentarz:

Należy zwrócić uwagę, żeby pojęcia „Europa” nie utożsamiać z Unią Europejską. Kraje nie będące członkami UE są często pomijane w szkolnych konkursach oraz relacjach mediów, a ich kultury są równie ciekawe i warto zainteresować nimi dzieci.

ad. 4 Ważne, by były to postacie mądre i wartościowe.

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Historyk</i>	<i>Historyczka</i>
	<i>Historyk to zuch, który poznaje historię Polski.</i> <i>Historyczka to zuchienka, która poznaje historię Polski.</i>	1. Poznał postać ważną dla historii Polski i określił okres, w jakim żyła.	1. Poznała postać ważną dla historii Polski i określiła okres, w jakim żyła.
		2. Odwiedził miejsce związane z historią Polski.	2. Odwiedziła miejsce związane z historią Polski.
		3. Wie, jak powstał hymn państwowy, zna legendę o powstaniu godła i państwa polskiego.	3. Wie, jak powstał hymn państwowy, zna legendę o powstaniu godła i państwa polskiego.
		4. Potrafi uporządkować w kolejności najważniejsze wydarzenia z historii Polski.	4. Potrafi uporządkować w kolejności najważniejsze wydarzenia z historii Polski.
		5. Wie, skąd można czerpać informacje dotyczące historii.	5. Wie, skąd można czerpać informacje dotyczące historii.

komentarz:

Należy spróbować zainteresować dzieci także historią nowszą, zachęcając je do poszukiwań we własnej rodzinie czy okolicy. Jeśli to możliwe, warto odwiedzić z zuchami miejsca takie jak archiwum czy muzeum historyczne.

ad. 4. Zuch (w zależności od wieku!) potrafi uporządkować wydarzenia od początków państwowości do współczesności, takie jak Chrzest Polski, Zjazd Gnieźnieński, koronacja Bolesława Chrobrego, rozbiórki dzielnicowe, bitwa pod Grunwaldem, hołd pruski, rozbiory, powstanie listopadowe, powstanie styczniowe, I wojna światowa, II wojna światowa, Powstanie Warszawskie, przełom roku 1989.

ad 5. Przeprowadził własne poszukiwania, odwiedzając bibliotekę, czytając książki i czasopisma, oglądając programy edukacyjne, słuchając audycji i przeszukując zasoby Internetu oraz rozmawiając ze świadkami wydarzeń.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Strażnik pamięci narodowej</i>	<i>Strażniczka pamięci narodowej</i>
	<i>Strażnik pamięci narodowej to zuch, który kultywuje tradycje narodowe.</i> <i>Strażniczka pamięci narodowej to zuchenka, która kultywuje tradycje narodowe.</i>	1. Pamięta o ważnych wydarzeniach w dziejach Polski, wie, jakie święta są z nimi związane.	1. Pamięta o ważnych wydarzeniach w dziejach Polski, wie, jakie święta są z nimi związane.
		2. W swojej okolicy wskazał miejsca związane z walką o niepodległość.	2. W swojej okolicy wskazała miejsca związane z walką o niepodległość.
		3. Zostawił ślad swojej obecności w miejscu pamięci narodowej (np. posprzątał, złożył kwiaty, zapalił znicz).	3. Zostawiła ślad swojej obecności w miejscu pamięci narodowej (np. posprzątała, złożyła kwiaty, zapaliła znicz).
		4. Zna patriotyczne pieśni i wiersze.	4. Zna patriotyczne pieśni i wiersze.
		5. Zachęcił innych do obchodów święta narodowego (np. wykonał plakat, zadbał o powieszenie flagi państwowej itp.).	5. Zachęciła innych do obchodów święta narodowego (np. wykonała plakat, zadbała o powieszenie flagi państwowej itp.).

komentarz:

ad. 1 Ważne wydarzenia w dziejach Polski to na pewno Odzyskanie Niepodległości i Uchwalenie Konstytucji 3 Maja. Poziom sprawności w dużej mierze zależy od wieku i predyspozycji zucha. Należy o tym pamiętać, decydując o ilości omawianych wydarzeń, odwiedzanych miejsc, pieśni i wierszy.

ad. 2 Warto, by zuch wziął udział w spotkaniach z seniorem, uczestnikiem walk o niepodległość, także z czasu PRL.

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Etnograf</i>	<i>Etnograf</i>
	<i>Etnograf to zuch, który wie, że kulturę polską tworzyli ludzie należący do różnych narodów. Poszerza swoje wiadomości dotyczące wybranej mniejszości narodowej.</i> <i>Etnograf to zuchotka, która wie, że kulturę polską tworzyli ludzie należący do różnych narodów. Poszerza swoje wiadomości dotyczące wybranej mniejszości narodowej.</i>	1. Wie, jaka mniejszość narodowa lub etniczna zamieszkiwała dany teren.	1. Wie, jaka mniejszość narodowa lub etniczna zamieszkiwała dany teren.
		2. Odnalazł znak obecności mniejszości narodowej lub etnicznej i udokumentował go.	2. Odnalazła znak obecności mniejszości narodowej lub etnicznej i udokumentowała go.
		3. Nauczył się piosenki lub kilku słów w języku wybranej mniejszości.	3. Nauczyła się piosenki lub kilku słów w języku wybranej mniejszości.
		4. Poznał zwyczaje lub elementy kultury wybranej mniejszości narodowej.	4. Poznała zwyczaje lub elementy kultury wybranej mniejszości narodowej.
		5. Jeśli to możliwe, nawiązał kontakt z przedstawicielem mniejszości narodowej.	5. Jeśli to możliwe, nawiązała kontakt z przedstawicielem mniejszości narodowej.

komentarz:

Jest to sprawność przeznaczona zarówno dla gromad, które działają na terenie zamieszkałym przez mniejszości narodowe lub etniczne, w miejscu, gdzie w przeszłości współistniały kultury, jak też dla tych gromad, które w takim miejscu znajdują się tylko czasowo (jadą na kolonię czy zimowisko). Mniejszość narodowa to grupa obywateli polskich, definiująca siebie jako przynależną do innej niż polska narodowości, która to grupa ma poza Polską kraj – ojczyznę (np. Niemcy, Litwini, Białorusini, Żydzi, Ukraińcy itp.) lub grupa, która nie ma poza Polską kraju – ojczyzny (np. Łemkowie).

Dla zuchów należących do mniejszości sugerowane jest zdobywanie sprawności wnuczka/wnuczki ze szczególnym uwzględnieniem niezwykłych korzeni rodzinnych.

ad. 2 Udokumentowała, czyli np. zrobiła zdjęcie, dokładnie przerysowała, opisała.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Wskazidroga</i>	<i>Wskazidroga</i>
	<i>Wskazidroga to zuch, który zna swoją najbliższą okolicę i orientuje się w terenie, umiejętnie korzystając z map, planów.</i> <i>Wskazidroga to zuchenka, która zna swoją najbliższą okolicę i orientuje się w terenie, umiejętnie korzystając z map, planów.</i>	1. Posługuje się planem miasta – wskazał drogę do wybranego punktu.	1. Posługuje się planem miasta – wskazała drogę do wybranego punktu.
		2. W swojej okolicy zna drogę do ważnych miejsc (np. do apteki, biblioteki, sklepu, kościoła, na dworzec).	2. W swojej okolicy zna drogę do ważnych miejsc (np. do apteki, biblioteki, sklepu, kościoła, na dworzec).
		3. Odwiedził interesujące miejsca w swojej okolicy i zna ciekawostki z nimi związane.	3. Odwiedził interesujące miejsca w swojej okolicy i zna ciekawostki z nimi związane.
		4. Wie, w jaki sposób dotrzeć do własnego domu z różnych miejsc. Potrafi skorzystać z transportu publicznego (sprawdził rozkład jazdy, kupił bilet). Poruszając się po ulicy, pamięta o zasadach bezpieczeństwa.	4. Wie, w jaki sposób dotrzeć do własnego domu z różnych miejsc. Potrafi skorzystać z transportu publicznego (sprawdziła rozkład jazdy, kupiła bilet). Poruszając się po ulicy, pamięta o zasadach bezpieczeństwa.

komentarz:

ad. 4. W przypadku miejscowości nie posiadających komunikacji wewnętrznej, należy zwrócić uwagę na PKS i PKP.

KOLOR ZIELONY

Symbolizuje rozwój zucha związany z poznawaniem przyrody, odkrywaniem jej praw, zachęcaniem dziecka do opieki nad nią oraz kształtowaniem nawyków ekologicznych.

komentarz:

Poznawanie przyrody i jej praw oraz powrót do autentycznego puszczactwa są w tym kolorze rozumiane zgodnie z wskazówkami Roberta Baden - Powella. Te zachowania mają prowadzić do poznania mądrości Boga, Stwórcy świata.

* *obserwuję*

** *poznaję i opiekuję się*

*** *chronię i korzystam*

gwiazdka	wymagania
*	1. Obserwuje przyrodę w najbliższym otoczeniu. Potrafi dostrzec zachodzące zmiany.
	2. Był z gromadą w lesie, na łące, w parku. Dostrzega różnorodność roślin i zwierząt.
	3. Nie niszcząc przyrody, wykonał majsterkę z darów lasu.
**	1. Stara się tropić życie przyrody.
	2. Umie przygotować się do wycieczki.
	3. Podjął się pożytecznej pracy na rzecz środowiska.
	4. Opiekuje się zwierzątkiem lub rośliną.
***	1. Umie zachować się w lesie.
	2. Potrafi dostrzec walory i potrzeby przyrody. Pomaga przyrodzie zgodnie z jej potrzebami.
	3. Stara się żyć w sposób ekologiczny.

komentarz:

*** pkt 2. Walory przyrody to np. pomniki przyrody, dary lasu i rośliny chronione itp.

*** pkt. 3 Szczególnie ważna jest zmiana sposobu myślenia, wykonywanie prostych działań ekologicznych, wprowadzanie przyjaznych środowisku rozwiązań.

gwiazdka	wymagania
*	1. Obserwuje przyrodę w najbliższym otoczeniu. Potrafi dostrzec zachodzące zmiany. 2. Była z gromadą w lesie, na łące, w parku. Dostrzega różnorodność roślin i zwierząt. 3. Nie niszcząc przyrody, wykonała majsterkę z darów lasu.
**	1. Stara się tropić życie przyrody. 2. Umie przygotować się do wycieczki. 3. Podjęła się pożytecznej pracy na rzecz środowiska. 4. Opiekuje się zwierzątkiem lub rośliną.
***	1. Umie zachować się w lesie. 2. Potrafi dostrzec walory i potrzeby przyrody. Pomaga przyrodzie zgodnie z jej potrzebami. 3. Stara się żyć w sposób ekologiczny.

komentarz:

*** pkt 2. Walory przyrody to np. pomniki przyrody, dary lasu i rośliny chronione itp.

*** pkt. 3 Szczególnie ważna jest zmiana sposobu myślenia, wykonywanie prostych działań ekologicznych, wprowadzanie przyjaznych środowisku rozwiązań.

Spis treści:

	Strona
Przyrodnik/ Przyrodniczka	4
Wiewiór / Wiewiórka	5
Przyjaciół lasu / Przyjaciółka lasu	6
Botanik	7
Zoolog	8
Przyjaciół zwierząt / Przyjaciółka zwierząt	9
Przyjaciół ptaków / Przyjaciółka ptaków	10
Wędrowiec / Wędrowniczka	11
Traper	12
Ekoludek	13
Ogrodnik / Ogrodniczka	14
Zielarz	15
Rolnik / Rolniczka	16
Kwiaciarka	17
Wicherek / Chmurka	18
Zimoludek	19

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Przyrodnik</i>	<i>Przyrodniczka</i>
	Przyrodnik to zuch, który odkrywa przyrodę. Uczy się ją obserwować i dostrzegać jej piękno. Przyrodniczka to zuchotka, która odkrywa przyrodę. Uczy się ją obserwować i dostrzegać jej piękno.	1. Poznaje piękno i tajemnice przyrody.	1. Poznaje piękno i tajemnice przyrody.
		2. Odnalazł zwierzę w jego środowisku naturalnym.	2. Odnalazła zwierzę w jego środowisku naturalnym.
		3. Rozpoznał podstawowe gatunki roślin.	3. Rozpoznała podstawowe gatunki roślin.
		4. Szanuje przyrodę. Wie, jakie zachowania są szkodliwe dla środowiska	4. Szanuje przyrodę. Wie, jakie zachowania są szkodliwe dla środowiska
		5. Umie posługiwać się przewodnikiem przyrodniczym.	5. Umie posługiwać się przewodnikiem przyrodniczym.
		6. Wie, po co są tworzone parki narodowe. Wskazał na mapie, co najmniej dwa z polskich parków narodowych i wymienił kilka gatunków roślin i zwierząt chronionych.	6. Wie, po co są tworzone parki narodowe. Wskazała na mapie, co najmniej dwa z polskich parków narodowych i wymieniła kilka gatunków roślin i zwierząt chronionych.

komentarz:

ad. 1 Np. wzrost roślin, bieg rzeki i inne zmiany zachodzące w przyrodzie. Podczas poznawania świata przyrody należy zwrócić dzieciom uwagę nie tylko na rośliny i ssaki, ale również owady. Dzieci potrafią być czasem wobec nich okrutne.

ad.3 Np. kilka drzew, ziół i kwiatów.

ad.5 Przewodnik przyrodniczy to pozycja popularnonaukowa zawierająca zdjęcia roślin i zwierząt z krótkimi opisami.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Wiewiór</i>	<i>Wiewiórka</i>
	Wiewiór to zuch, który poznał przyrodę w swoim mieście. Interesuje się jego parkami i zamieszkującymi je zwierzętami. Wiewiórka to zuchenka, która poznała przyrodę w swoim mieście. Interesuje się jego parkami i zamieszkującymi je zwierzętami.	1. Zna parki w swojej okolicy. Wie, jak do nich trafić i jak się w nich zachować.	1. Zna parki w swojej okolicy. Wie, jak do nich trafić i jak się w nich zachować.
		2. Wie, jakie zwierzęta żyją w parku (gryznie, owady, ptaki).	2. Wie, jakie zwierzęta żyją w parku (gryznie, owady, ptaki).
		3. Wie, jakie drzewa rosną w wybranym parku. Zwraca uwagę na jego gniazda, dziuple, „schowki”.	3. Wie, jakie drzewa rosną w wybranym parku. Zwraca uwagę na jego gniazda, dziuple, „schowki”.
		4. Zatoszczył się o swój park.	4. Zatoszczyła się o swój park.

komentarz:

ad. 4 Np. posprzątanie, przygotowanie tabliczek informacyjnych, naprawienie ławki (to bardziej chłopcy), założenie karmnika.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Przyjaciel lasu</i>	<i>Przyjaciółka lasu</i>
	Przyjaciel lasu to zuch, który często odwiedza las, umie się w nim zachować, nie niszczy lasu, nie boi się w nim przebywać i chce poznawać jego tajemnice. Przyjaciółka lasu to zuchotka, która często odwiedza las, umie się w nim zachować, nie niszczy lasu, nie boi się w nim przebywać i chce poznawać jego tajemnice.	1. Często przebywa w lesie podczas spacerów i zabaw.	1. Często przebywa w lesie podczas spacerów i zabaw.
		2. Zna i potrafi wskazać warstwy lasu oraz rozróżnia roślinność w nich występującą.	2. Zna i potrafi wskazać warstwy lasu oraz rozróżnia roślinność w nich występującą.
		3. Znajduje ślady życia zwierząt ptaków i owadów w lesie.	3. Znajduje ślady życia zwierząt ptaków i owadów w lesie.
		4. Zbiera dary lasu, nie niszcząc przy tym przyrody. Potrafi je wykorzystać.	4. Zbiera dary lasu, nie niszcząc przy tym przyrody. Potrafi je wykorzystać.
		5. Zna niektóre gatunki grzybów. Wie, które z nich można zbierać, a które są trujące.	5. Zna niektóre gatunki grzybów. Wie, które z nich można zbierać, a które są trujące.
		6. Chroni las.	6. Chroni las.

komentarz:

Warto poznawać las, korzystając z wiedzy ekspertów, organizować spotkania z leśniczym, wycieczki ścieżkami dydaktycznymi itp.

ad. 2 Warstwy lasu w znaczeniu najprostszym, czyli drzewa, krzewy, poszycie itp.

ad. 5 Należy bezwzględnie uczulić dzieci na niebezpieczeństwa związane ze zbieraniem grzybów w ogóle, a zwłaszcza tych nieznanymi.

ad. 6 Np. wie, jak nie dopuścić do pożaru.

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Botanik</i>	<i>Botanik</i>
	Botanik to zuch, który interesuje się botaniką (roślinami). Zna gatunki roślin poszczególnych kontynentów, rozpoznaje charakterystyczne dla nich strefy roślinności. Botanik to zuchenka, która interesuje się botaniką (roślinami). Zna gatunki roślin poszczególnych kontynentów, rozpoznaje charakterystyczne dla nich strefy roślinności.	1. Wie, jaki strefy roślinności są charakterystyczne dla danego kontynentu i rozpoznaje charakterystyczne dla nich rośliny (np. Australia – eukaliptus, Afryka – baobab).	1. Wie, jaki strefy roślinności są charakterystyczne dla danego kontynentu i rozpoznaje charakterystyczne dla nich rośliny (np. Australia – eukaliptus, Afryka – baobab).
		2. Umie rozpoznać różne części roślin. Wie, do czego mogą służyć.	2. Umie rozpoznać różne części roślin. Wie, do czego mogą służyć.
		3. Szuka informacji i ciekawostek na temat roślin (dotyczących ich budowy i funkcji w przyrodzie).	3. Szuka informacji i ciekawostek na temat roślin (dotyczących ich budowy i funkcji w przyrodzie).
		4. Zna kilka roślin chronionych i wie, dlaczego nie można ich zrywać.	4. Zna kilka roślin chronionych i wie, dlaczego nie można ich zrywać.
		5. Odwiedził miejsce, gdzie można znaleźć ciekawe rośliny. Poznaje różne gatunki roślin, także egzotycznych.	5. Odwiedziła miejsce, gdzie można znaleźć ciekawe rośliny. Poznaje różne gatunki roślin, także egzotycznych.

komentarz:

ad.1 Chodzi tu o zapoznanie zuchów z pojęciami typu sawanna, dżungla, tajga.

ad.2 Nazwanie wielu części roślin wcale nie jest oczywiste, np. ziemniak to bulwa, ale marchew to korzeń.

ad.5 Np. ogród botaniczny, palmiarnię, wystawę roślin.

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Zoolog</i>	<i>Zoolog</i>
	Zoolog to zuch, który interesuje się zwierzętami, zna ich gatunki z różnych części świata. Zoolog to zuchemka, która interesuje się zwierzętami, zna ich gatunki z różnych części świata.	1. Zna zwierzęta z różnych kontynentów i środowiska ich życia.	1. Zna zwierzęta z różnych kontynentów i środowiska ich życia.
		2. Potrafi wymienić zwierzęta żyjące na lądzie, w wodzie, w powietrzu, w ziemi.	2. Potrafi wymienić zwierzęta żyjące na lądzie, w wodzie, w powietrzu, w ziemi.
		3. Obserwował życie zwierząt na wolności i w niewoli oraz ich zachowanie względem człowieka.	3. Obserwowała życie zwierząt na wolności i w niewoli oraz ich zachowanie względem człowieka.
		4. Rozróżnia tropy różnych zwierząt.	4. Rozróżnia tropy różnych zwierząt.
		5. Rozpoznaje gatunki zwierząt. Zna nazwy samca i samicy kilku gatunków.	5. Rozpoznaje gatunki zwierząt. Zna nazwy samca i samicy kilku gatunków.
		6. Wie, które zwierzęta są pod ochroną i w jaki sposób ludzie chronią gatunki zagrożone wyginięciem.	6. Wie, które zwierzęta są pod ochroną i w jaki sposób ludzie chronią gatunki zagrożone wyginięciem.

komentarz:

ad. 1 patrz BOTANIK

ad. 4 Jest to zadanie bardzo trudne. Na pewno już osiągnięciem będzie, gdy zuch rozpozna np. w lesie, czy konkretne ślady zostały pozostawione przez zwierzę leśne czy domowe.

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Przyjaciel zwierząt</i>	<i>Przyjaciółka zwierząt</i>
	Opiekun zwierząt to zuch, który troszczy się o zwierzę domowe i dostrzega jego potrzeby.	1. Jest przyjacielem zwierząt, nie pozwala ich krzywdzić.	1. Jest przyjaciółką zwierząt, nie pozwala ich krzywdzić.
	Opiekunka zwierząt to zuchotka, która troszczy się o zwierzę domowe i dostrzega jego potrzeby.	2. Systematycznie opiekuje się zwierzęciem domowym. Wie, jak je karmić, pielęgnować, zapobiegać chorobom.	2. Systematycznie opiekuje się zwierzęciem domowym. Wie, jak je karmić, pielęgnować, zapobiegać chorobom.
		3. Pogłębia swoją wiedzę dotyczącą opieki nad zwierzęciem, np. pójdzie z nim do weterynarza albo zasięgnie porady u eksperta bądź przeczyta książkę.	3. Pogłębia swoją wiedzę dotyczącą opieki nad zwierzęciem, np. pójdzie z nim do weterynarza albo zasięgnie porady u eksperta bądź przeczyta książkę.
		4. Przedstawił gromadzie informacje na temat jednego gatunku zwierząt domowych.	4. Przedstawiła gromadzie informacje na temat jednego gatunku zwierząt domowych.

komentarz:

Zuch nie musi opiekować się wyłącznie swoim zwierzęciem, może to być np. zwierzę ze schroniska. Czas realizacji sprawności zależy od indywidualnych możliwości zucha.

ad. 1 Warto rozszerzyć sposób realizacji tego zadania o formę sprawdzającą wiedzę zucha na temat pielęgnacji zwierząt.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Przyjaciel ptaków</i>	<i>Przyjaciółka ptaków</i>
	Przyjaciel ptaków to zuch, który interesuje się ptakami, pogłębia wiedzę na ich temat. Przyjaciółka ptaków to zuchotka, która interesuje się ptakami, pogłębia wiedzę na ich temat.	1. Rozpoznaje po wyglądzie kilka gatunków ptaków. Zna kilka informacji o każdym z nich.	1. Rozpoznaje po wyglądzie kilka gatunków ptaków. Zna kilka informacji o każdym z nich.
		2. Obserwował życie ptaków na wolności, nie zakłócając ich życia.	2. Obserwowała życie ptaków na wolności, nie zakłócając ich życia.
		3. Obserwował życie ptaka w niewoli i jego zachowanie względem ludzi. Dowiedział się, jak zadbać o jego potrzeby.	3. Obserwowała życie ptaka w niewoli i jego zachowanie względem ludzi. Dowiedziała się, jak zadbać o jego potrzeby.
		4. Znalazł kilka ptasich piór. Wie, do czego służą ptakom poszczególne ich rodzaje.	4. Znalazła kilka ptasich piór. Wie, do czego służą ptakom poszczególne ich rodzaje.
		5. Zrobił karmnik dla ptaków. Systematycznie prowadził ptasią stołówkę dla zimujących ptaków lub w lecie/jesienią zgromadził ptasi pokarm.	5. Zaopiekowała się karmnikiem dla ptaków. Systematycznie prowadziła ptasią stołówkę dla zimujących ptaków lub w lecie/jesienią zgromadziła ptasi pokarm.

komentarz:

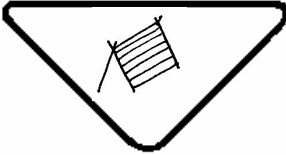
Przyjaciel ptaków zachowuje "ptasie tajemnice", nie niszczy gniazd, potrafi wytłumaczyć innym ważność takich zachowań.
 ad. 2 Np. odnalazł gniazdo, wypatrzył kilka ptaków, widział, jak zdobywają pokarm.

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Wędrowiec</i>	<i>Wędrowniczka</i>	
	Wędrowiec to zuch, który lubi wędrować i potrafi przygotować się do wyprawy.	1. Lubi wycieczki, był na kilku z nich bez względu na pogodę. Obserwuje otaczającą przyrodę.	1. Lubi wycieczki, był na kilku z nich bez względu na pogodę. Obserwuje otaczającą przyrodę.	
	Wędrowniczka to zuchotka, która lubi wędrować i potrafi przygotować się do wyprawy.	2. Ma swój ekwipunek turystyczny. Wie, jak się ubrać zależnie od pogody, pory roku, wykonywanego zadania.	2. Ma swój ekwipunek turystyczny. Wie, jak się ubrać zależnie od pogody, pory roku, wykonywanego zadania.	2. Ma swój ekwipunek turystyczny. Wie, jak się ubrać zależnie od pogody, pory roku, wykonywanego zadania.
		3. Potrafi spakować swój plecak.	3. Potrafi spakować swój plecak.	3. Potrafi spakować swój plecak.
		4. Wie, jak uniknąć przeziębienia, odparzenia, odmrożenia nóg.	4. Wie, jak uniknąć przeziębienia, odparzenia, odmrożenia nóg.	4. Wie, jak uniknąć przeziębienia, odparzenia, odmrożenia nóg.
		5. Umie rozpoznać szlak i bezpiecznie poruszać się po nim, wskaże miejsca odpoczynku. Uczy się korzystać z mapy (szkicu drogi).	5. Umie rozpoznać szlak i bezpiecznie poruszać się po nim, wskaże miejsca odpoczynku. Uczy się korzystać z mapy (szkicu drogi).	5. Umie rozpoznać szlak i bezpiecznie poruszać się po nim, wskaże miejsca odpoczynku. Uczy się korzystać z mapy (szkicu drogi).

komentarz:

ad. 2 Wędrowiec to zuch, który wie, jakich rzeczy nie można zapomnieć na plażę, w góry itp.

ad. 4 Starsze zuchy powinny poznać sposoby wyznaczania kierunków świata.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Traper</i>	<i>Traper</i>
	Traper to zuch posiadający umiejętności puszczańskie i wyrabiający w sobie postawę Robinsona. Jest zaradny i umie poradzić sobie w lesie. Traper to zuchotka posiadająca umiejętności puszczańskie. Jest zaradna i umie poradzić sobie w lesie.	1. Pod okiem drużynowego, nie niszcząc przyrody, zrobił leśną budowlę, np. szałas.	1. Pod okiem drużynowej, nie niszcząc przyrody, zrobiła leśną budowlę, np. szałas.
		2. Potrafi zamaskować siebie i swoją budowlę w lesie.	2. Potrafi zamaskować siebie i swoją budowlę w lesie.
		3. Rozpoznaje różne rodzaje drewna i potrafi je odpowiednio zastosować (łuk, rzeźba).	3. Rozpoznaje różne rodzaje drewna i potrafi je odpowiednio zastosować (łuk, rzeźba).
		4. Zna techniki potrzebne traperowi. Potrafi posłużyć się niezbędnymi narzędziami pionierskimi.	4. Zna techniki potrzebne traperowi. Potrafi posłużyć się niezbędnymi narzędziami pionierskimi.
		5. Obserwował las w określonej porze dnia i opowiedział o swoich spostrzeżeniach innym zuchom.	5. Obserwowała las w określonej porze dnia i opowiedziała o swoich spostrzeżeniach innym zuchom.

komentarz:

Sprawność przeznaczona jest dla starszych zuchów, nie mogą one jednak w żadnym wypadku przebywać same w lesie, drużynowy/drużynowa musi również wyjaśnić zuchom, jakie korzyści przynosi obserwowanie lasu i jego mieszkańców.

ad. 4 Pod pojęciem technik należy rozumieć np. podstawowe węzły i znaki patrolowe.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Ekoludek</i>	<i>Ekoludek</i>
	Ekoludek to zuch, który uczy się chronić środowisko naturalne i oszczędnie korzystać z jego zasobów. Ekoludek to zuchotka, która uczy się chronić środowisko naturalne i oszczędnie korzystać z jego zasobów.	1. Zna zagrożenia środowiska i wie, jak z nimi walczyć.	1. Zna zagrożenia środowiska i wie, jak z nimi walczyć.
		2. Wie, jak i dlaczego segreguje się śmieci. Segregował je w domu, szkole lub harcówce – przynajmniej przez miesiąc.	2. Wie, jak i dlaczego segreguje się śmieci. Segregowała je w domu, szkole lub harcówce – przynajmniej przez miesiąc.
		3. Dbą o to, by nie marnować wody, prądu, papieru itd.	3. Dbą o to, by nie marnować wody, prądu, papieru itd.
		4. Zna produkty ekologiczne (papierowe torby, zeszyty makulaturowe) i ich oznaczenia, stara się ich używać.	4. Zna produkty ekologiczne (papierowe torby, zeszyty makulaturowe) i ich oznaczenia, stara się ich używać.
		5. Brał udział np. w sprzątaniu lasu, parku, akcji sadzenia drzewek itp.	5. Brała udział np. w sprzątaniu lasu, parku, akcji sadzenia drzewek itp.
		6. Propaguje „ekologiczny styl życia” w swoim otoczeniu.	6. Propaguje „ekologiczny styl życia” w swoim otoczeniu.

komentarz:

ad. 4 Staramy się kształcić nawyki ekologiczne od najmłodszych lat, uczymy rozpoznawać, jakie produkty są ekologiczne, których warto używać, aby chronić środowisko.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Ogrodnik</i>	<i>Ogrodniczka</i>
	Ogrodnik, to zuch, który systematycznie i dokładnie opiekuje się roślinami w swoim otoczeniu (np. w domu, ogrodzie). Ogrodniczka, to zuchenka, która systematycznie i dokładnie opiekuje się roślinami w swoim otoczeniu (np. w domu, ogrodzie).	1. Hoduje (zasadził, przesadził, przyciął) dowolną roślinę w doniczce, na balkonie lub w ogrodzie. Zna jej potrzeby.	1. Hoduje (zasadziła, przesadziła, przycięła) dowolną roślinę w doniczce, na balkonie lub w ogrodzie. Zna jej potrzeby.
		2. Wie, jak wykorzystać wyhodowane rośliny.	2. Wie, jak wykorzystać wyhodowane rośliny.
		3. Umie rozpoznać rośliny rosnące w ogrodzie, używając różnych zmysłów.	3. Umie rozpoznać rośliny rosnące w ogrodzie, używając różnych zmysłów.
		4. Zna zarówno zwierzęta pożyteczne dla roślin, jak i szkodniki.	4. Zna zarówno zwierzęta pożyteczne dla roślin, jak i szkodniki.
		5. Uczestniczył w pracach ogrodniczych. Wie, jakich narzędzi może podczas nich użyć.	5. Uczestniczyła w pracach ogrodniczych. Wie, jakich narzędzi może podczas nich użyć.

komentarz:

Ogrodnik to zuch, który poznaje potrzeby różnych roślin, rozumie, dlaczego niektóre trzeba podlewać więcej, inne mniej, jedne potrzebują więcej słońca, inne mniej itp.

ad. 2 Np. przyrządził z nich prosty posiłek, zrobił bukiet.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Zielarz</i>	<i>Zielarz</i>
	Zielarz to zuch, który zna i potrafi odnaleźć podstawowe rośliny lecznicze. Wie, jakie mają zastosowanie. Zielarka to zuchotka, która zna i potrafi odnaleźć podstawowe rośliny lecznicze. Wie, jakie mają zastosowanie	1. Odnalazł rośliny lecznicze i rozpoznał rośliny szkodliwe.	1. Odnalazł rośliny lecznicze i rozpoznał rośliny szkodliwe.
		2. Zna i stosuje zasady prawidłowego zbierania ziół (szanując przyrodę).	2. Zna i stosuje zasady prawidłowego zbierania ziół (szanując przyrodę).
		3. Wie, jak suszyć zioła (liść maliny, kwiat rumianku, babkę, kwiatostan czarnego bzu itp.).	3. Wie, jak suszyć zioła (liść maliny, kwiat rumianku, babkę, kwiatostan czarnego bzu itp.).
		4. Umie rozpoznawać zioła po zapachu, kolorze, smaku (wywar lub herbata).Wie, jakie mają działanie.	4. Umie rozpoznawać zioła po zapachu, kolorze, smaku (wywar lub herbata).Wie, jakie mają działanie.

komentarz:

Sprawność bardzo trudna, która wymaga starannego przygotowania się drużynowego/drużynowej, np. w zakresie prawidłowego zbierania ziół.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Rolnik</i>	<i>Rolniczka</i>
	Rolnik to zuch, który poznał życie na wsi, podjął się prostych prac gospodarskich. Rolniczka to zuchotka, która poznała życie na wsi, podjęła się prostych prac gospodarskich.	1. Podpatrzył dzień z życia gospodarstwa wiejskiego.	1. Podpatrzyła dzień z życia gospodarstwa wiejskiego.
		2. Poznał zwierzęta gospodarskie. Wie, jak się przy nich zachować. Pomógł w ich karmieniu i pielęgnacji.	2. Poznała zwierzęta gospodarskie. Wie, jak się przy nich zachować. Pomogła w ich karmieniu i pielęgnacji.
		3. Wykonał proste prace gospodarskie.	3. Wykonała proste prace gospodarskie.
		4. Wie, jak się zachować w pobliżu maszyn rolniczych.	4. Wie, jak się zachować w pobliżu maszyn rolniczych.
		5. Rozpoznał po kłosach cztery zboża, wie, do czego są przydatne.	5. Rozpoznała po kłosach cztery zboża, wie, do czego są przydatne.
		6. Poznał ludowe zwyczaje (przysłowia, przyspiewki).	6. Poznała ludowe zwyczaje (przysłowia, przyspiewki).

komentarz:

Warto tak zaplanować pracę gromady, żeby zuchy poznały życie w gospodarstwie wiejskim co najmniej podczas dwóch pór roku.
ad. 3 Np. pielenie, wybieranie kamieni, zgrabienie siana, pomoc przy żniwach.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>		<i>Kwiaciarka</i>
	Kwiaciarka to zuchotka, która zna rośliny ozdobne i umie je wykorzystać.		1. Potrafi rozpoznać i odnaleźć kilka gatunków roślin o ozdobnych kwiatach i liściach.
			2. Wie, które rośliny nadają się do zasuszenia. Zna domowe sposoby przygotowywania suszek.
			3. Ułożyła bukiet z kwiatów świeżych lub suszonych i podarowała go komuś.
			4. Przygotowała dekorację z kwiatów.
			5. Poznała różnorodne odmiany kwiatów.

komentarz:

ad. 4 Np. stroik na Boże Narodzenie, palmę na Wielkanoc lub zakładkę do książki

ad. 5 Jeśli trudno będzie znaleźć wystawę lub ogród botaniczny, warto zastosować inne rozwiązanie np. odwiedzić ogród sąsiadki, która hoduje rzadkie okazy kwiatów.

<i>emblemata</i>	<i>Idea</i>	<i>Wicherek</i>	<i>Chmurka</i>
	Wicherek to zuch, który potrafi obserwować pogodę. Chmurka to zuchenka, która potrafi obserwować pogodę.	1. Zna obieg wody w przyrodzie. Za pomocą wykonanego przyrządu dokonał pomiaru świadczącego np. o zmianach ciśnienia.	1. Zna obieg wody w przyrodzie. Za pomocą wykonanego przyrządu dokonała pomiaru świadczącego np. o zmianach ciśnienia.
		2. Wie, skąd i dlaczego napływa ciepłe i zimne powietrze. Potrafi odczytać mapę pogody (w TV, w gazecie).	2. Wie, skąd i dlaczego napływa ciepłe i zimne powietrze. Potrafi odczytać mapę pogody (w TV, w gazecie).
		3. Zaobserwował, jak przy różnej pogodzie zachowuje się przyroda (dżdżownice, jaskółki, szyszki itp.).	3. Zaobserwowała, jak przy różnej pogodzie zachowuje się przyroda (dżdżownice, jaskółki, szyszki itp.).
		4. Poznał ludowe sposoby przepowiadania pogody.	4. Poznała ludowe sposoby przepowiadania pogody.

komentarz:

Trzeba pomóc zuchowi dostrzec korzyści, jakie wynikają z umiejętności obserwowania pogody - dzięki temu lepiej zrozumie zmiany zachodzące w przyrodzie.

ad. 2 Starsze zuchy można dodatkowo zainteresować rodzajami chmur.

ad. 4 Np. przysłowia, kolor chmur o zachodzie słońca.

<i>emblem</i>	<i>Idea</i>	<i>Zimoludek</i>	<i>Zimoludek</i>
	Zimoludek to zuch ciekawy zmian w przyrodzie zimą. Zimoludek to zuchotka ciekawa zmian w przyrodzie zimą.	1. Zna kilka zabaw na śniegu.	1. Zna kilka zabaw na śniegu.
		2. Zrobił śnieżną budowlę.	2. Zrobiła śnieżną budowlę.
		3. Umie zabezpieczyć się przed zimnem.	3. Umie zabezpieczyć się przed zimnem.
		4. Podpatrzył zimowe życie zwierząt.	4. Podpatrzyła zimowe życie zwierząt.
		5. Pomaga zwierzętom i roślinom przetrwać zimę.	5. Pomaga zwierzętom i roślinom przetrwać zimę.

komentarz:

ad.3 Oddycha przez nos, wysuszy buty itp.

ad. 4 Np. rozpoznaje ich tropy na śniegu, wie, jak przygotowały się do przetrwania zimy.

ad. 5 Np. sposoby ochrony roślin i zwierząt przed zimnem, dokarmianie.

KOLOR NIEBIESKI

Symbolizuje rozwój dziecka w rodzinie, odnalezienie w niej swojego miejsca, budowanie relacji z innymi domownikami, dbanie o swój organizm, kształtowanie umiejętności bycia pomocnym, samodzielnym, zaradnym w najbliższym otoczeniu, jak również radzenia sobie z różnymi „domowymi trudnościami”.

komentarz:

Należy zwrócić uwagę na szerokie pojęcie rodziny, czyli nie tylko domowników, ale też dziadków i innych krewnych. Niezwykle istotne jest, by zadania związane z rodziną dopasowywać ze szczególną wrażliwością na sytuację domową zucha.

* *jestem*

** *pomagam*

*** *troszczę się*

gwiazdka	wymagania
*	1. Dbą o higienę osobistą i zachowuje porządek wokół siebie.
	2. Stara się zdobywać nowe, pożyteczne umiejętności przydatne w domu i otoczeniu.
**	1. Dbą o swoje rzeczy.
	2. Wyręcza rodziców w drobnych pracach domowych, pomaga rodzeństwu.
	3. Stara się prowadzić zdrowy tryb życia.
***	1. Ma stały przydział obowiązków i się z nich wywiązuje.
	2. Pomógł w przygotowaniu rodzinnej uroczystości, spotkania.
	3. Jest posłuszny rodzicom.

komentarz:

** pkt 3 Trzeba zwrócić uwagę na kształcenie u zuchów prostych nawyków, które mogą ułatwić im przestrzeganie zasad higieny psychicznej i fizycznej (np. odpowiednia ilość snu, zdrowe jedzenie).

gwiazdka	wymagania
*	1. Dbą o higienę osobistą i zachowuje porządek wokół siebie. 2. Stara się zdobywać nowe, pożyteczne umiejętności przydatne w domu i otoczeniu.
**	1. Dbą o swoje rzeczy. 2. Wyręcza rodziców w drobnych pracach domowych, pomaga rodzeństwu. 3. Stara się prowadzić zdrowy tryb życia.
***	1. Ma stały przydział obowiązków i się z nich wywiązuje. 2. Pomogła w przygotowaniu rodzinnej uroczystości, spotkania. 3. Jest posłuszna rodzicom.

komentarz:

** pkt 3 Trzeba zwrócić uwagę na kształcenie u uczniów prostych nawyków, które mogą ułatwić im przestrzeganie zasad higieny psychicznej i fizycznej (np. odpowiednia ilość snu, zdrowe jedzenie).

Spis treści:

	Strona
Grosik	4
Kuchcik	5
Cukiernik / Cukierniczka	6
Krawiec / Igiełka	7
Hafciarka	8
Czyścioszek / Czyścioszka	9
Eskulap	10
Sobieradek	11
Fryzjerka	12
Wnuczek / Wnuczka	13

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Grosik</i>	<i>Grosik</i>
	<i>Grosik to zuch, który jest oszczędny, rozsądnie wydaje pieniądze.</i> <i>Grosik to zuchenka, która jest oszczędna, rozsądnie wydaje pieniądze.</i>	1. Jest uczciwy i oszczędny, zawsze rozlicza się z powierzonych pieniędzy.	1. Jest uczciwa i oszczędna, zawsze rozlicza się z powierzonych pieniędzy.
		2. Umie liczyć w pamięci i na kalkulatorze.	2. Umie liczyć w pamięci i na kalkulatorze.
		3. Zna ceny podstawowych produktów, potrafi przewidzieć koszt zakupów na podstawie przygotowanej listy.	3. Zna ceny podstawowych produktów, potrafi przewidzieć koszt zakupów na podstawie przygotowanej listy.
		4. Umie zaoszczędzić pieniądze i wydać je w pożyteczny sposób.	4. Umie zaoszczędzić pieniądze i wydać je w pożyteczny sposób.
		5. Wie, jakich pieniędzy używali nasi przodkowie i jakich używa się w innych krajach.	5. Wie, jakich pieniędzy używali nasi przodkowie i jakich używa się w innych krajach.

Komentarz:

ad. 3. Warto zwrócić uwagę na ogólną świadomość cen, by zuchy wiedziały, ile kosztują artykuły spożywcze, a ile trzeba wydać na zabawki, ubrania itd.

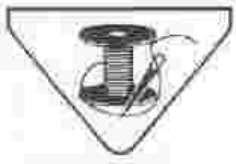
<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Kuchcik</i>	<i>Kuchcik</i>
	<i>To zuch, który potrafi samodzielnie przygotować prosty posiłek, jest staranny i ostrożny podczas prac kuchennych.</i> <i>To zuchenka, która potrafi samodzielnie przygotować prosty posiłek, jest staranna i ostrożna podczas prac kuchennych.</i>	1. Przygotował prosty posiłek, prawidłowo parzy herbatę, gotuje mleko, kakao.	1. Przygotowała prosty posiłek, prawidłowo parzy herbatę, gotuje mleko, kakao.
		2. Przyrządził surówki, sałatki i desery.	2. Przyrządziła surówki, sałatki i desery.
		3. Pomaga w domu podczas pracy w kuchni.	3. Pomaga w domu podczas pracy w kuchni.
		4. Rozpoznał podstawowe przyprawy i produkty spożywcze po zapachu i smaku.	4. Rozpoznała podstawowe przyprawy i produkty spożywcze po zapachu i smaku.
		5. Umie posługiwać się książką kucharską, odnajdzie przepis na wybraną potrawę.	5. Umie posługiwać się książką kucharską, odnajdzie przepis na wybraną potrawę.
		6. Zachowuje czystość podczas prac kuchennych – myje ręce przed i po pracy, pamięta o myciu warzyw i owoców.	6. Zachowuje czystość podczas prac kuchennych – myje ręce przed i po pracy, pamięta o myciu warzyw i owoców.

Komentarz:

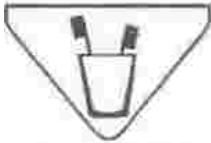
Istotne jest, aby zuch zdobywający tę sprawność potrafił odmierzyć lub odważyć potrzebne ilości produktów.

Należy zwrócić uwagę na to, czy domowe warunki zucha pozwalają mu na realizację zadań. Warto też podejmować różne kulinarne przedsięwzięcia na zbiórkach.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Cukiernik</i>	<i>Cukierniczka</i>
	<i>Cukiernik to zuch, który potrafi przyrządzić proste desery i inne słodkości oraz estetycznie je podać.</i> <i>Cukierniczka to zuchotka, która potrafi przyrządzić proste desery i inne słodkości oraz estetycznie je podać.</i>	1. Upiekł ciasto lub ciasteczka.	1. Upiekła ciasto lub ciasteczka.
		2. Przygotował wg przepisu budyń, kisiel lub galaretkę.	2. Przygotowała wg przepisu budyń, kisiel lub galaretkę.
		3. Przyrządził prosty deser na zimno.	3. Przyrządziła prosty deser na zimno.
		4. Pomógł w przygotowaniu wypieków lub wie, jakie stanowią tradycję świąteczną.	4. Pomogła w przygotowaniu wypieków lub wie, jakie stanowią tradycję świąteczną.
		5. Zachowuje czystość podczas przygotowywania wypieków i deserów; estetycznie je podaje.	5. Zachowuje czystość podczas przygotowywania wypieków i deserów; estetycznie je podaje.
		6. Potrafi udekorować stół na różne okazje.	6. Potrafi udekorować stół na różne okazje.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Krawiec</i>	<i>Igielka</i>
	<i>To zuch, który potrafi posługiwać się igłą i nitką, dokonać nieskomplikowanych napraw ubrania i uszyć prostą rzecz.</i> <i>To zuchenka, która potrafi posługiwać się igłą i nitką, dokonać nieskomplikowanych napraw ubrania i uszyć prostą rzecz.</i>	1. Ma swój zestaw krawiecki (igła i nitka, guziki, agrafki), potrafi się nimi posługiwać.	1. Ma swój zestaw krawiecki (igła i nitka, guziki, agrafki), potrafi się nimi posługiwać.
		2. Nie marnuje resztek materiału – ze skrawków uszył coś pożytecznego, np. zabawkę, podarunek, element stroju.	2. Nie marnuje resztek materiału – ze skrawków uszyła coś pożytecznego, np. zabawkę, podarunek, element stroju.
		3. Dbą o mundur: przyszył guzik, sprawność, zaszył rozdarcie.	3. Dbą o mundur: przyszyła guzik, sprawność, zaszyła rozdarcie.
		4. Jest staranny i dokładny podczas pracy.	4. Jest staranna i dokładna podczas pracy.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>		<i>Hafciarka</i>
	<i>Hafciarka to zuchotka, która zna kilka ściegów i umie wyhaftować ciekawy wzór.</i>		1. Dbą o swój kącik hafciarski, ma w nim różne rodzaje materiałów i nici do haftów. 2. Zaprojektowała i wykonała monogram lub ozdobę na chusteczkę, kołnierzyk itp. 3. Wyhaftowała element do ozdoby zuchówki lub mieszkania, stosując różne rodzaje ściegów. 4. Posługuje się podstawowymi przyrządami hafciarskimi. 5. Zna co najmniej jeden wzór haftu regionalnego.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Czyścioszek</i>	<i>Czyścioszka</i>
	<i>Czyścioszek to zuch, który dba o higienę osobistą i porządek wokół siebie.</i> <i>Czyścioszka to zuchenka, która dba o higienę osobistą i porządek wokół siebie.</i>	1. Zna i stosuje zasady higieny.	1. Zna i stosuje zasady higieny.
		2. Utrzymuje swoje rzeczy w czystości i porządku (np. pierze bieliznę osobistą, czyści buty, składa ubrania).	2. Utrzymuje swoje rzeczy w czystości i porządku (np. pierze bieliznę osobistą, czyści buty, składa ubrania).
		3. Starannie sprząta swój pokój (kącik) lub salę na kolonii.	3. Starannie sprząta swój pokój (kącik) lub salę na kolonii.
		4. Dbą o powierzone mu rzeczy.	4. Dbą o powierzone jej rzeczy.
		5. Systematycznie pomaga w pracach domowych.	5. Systematycznie pomaga w pracach domowych.

<i>emblem</i>	<i>Idea</i>	<i>Eskulap</i>	<i>Eskulap</i>
	<i>Eskulap to zuch, który dba o zdrowie, potrafi zaradzić w drobnych wypadkach, umie wezwać lekarza.</i>	1. Wie, jak zaradzić w przypadku skaleczenia, krwotoku z nosa, opuchlizny, oparzenia, ukąszenia przez owada; umie zachować się przy chorym.	1. Wie, jak zaradzić w przypadku skaleczenia, krwotoku z nosa, opuchlizny, oparzenia, ukąszenia przez owada; umie zachować się przy chorym.
	<i>Eskulap to zuchotka, która, dba o zdrowie, potrafi zaradzić w drobnych wypadkach, umie wezwać lekarza.</i>	2. Zna podstawowe leki i środki opatrunkowe, wie, jak należy je przechowywać.	2. Zna podstawowe leki i środki opatrunkowe, wie jak należy je przechowywać.
		3. Zna nazwy i zastosowanie podstawowych ziół leczniczych.	3. Zna nazwy i zastosowanie podstawowych ziół leczniczych.
		4. Umie wezwać pomoc lekarską, wie, gdzie jest najbliższa apteka i przychodnia, szpital.	4. Umie wezwać pomoc lekarską, wie, gdzie jest najbliższa apteka i przychodnia, szpital.
		5. Ubiera się zależnie od pory roku i sytuacji (np. wycieczka, zabawa w pomieszczeniu).	5. Ubiera się zależnie od pory roku i sytuacji (np. wycieczka, zabawa w pomieszczeniu).
		6. Stara się dzielnie znosić ból.	6. Stara się dzielnie znosić ból.

Komentarz:

Przy sprawności tej należy zwrócić uwagę, by zuchy same nie podawały **żadnych** lekarstw i wiedziały, że nie mogą ich same (bez wiedzy dorosłych) przyjmować.

<i>emblem</i>	<i>Idea</i>	<i>Sobieradek</i>	<i>Sobieradek</i>
	<i>Sobieradek to zuch, który wyróżnia się zaradnością, potrafi coś naprawić i zbudować.</i> <i>Sobieradek to zuchenka, która wyróżnia się zaradnością, potrafi coś naprawić i zbudować.</i>	1. Skonstruował drobny przedmiot potrzebny w gromadzie lub jako podarunek dla innych.	1. Skonstruowała drobny przedmiot potrzebny w gromadzie lub jako podarunek dla innych.
		2. Dokonał prostych napraw (przybił, wyczyścił, podkleił, przyszył itp.).	2. Dokonała prostych napraw (przybiła, wyczyściła, podkleiła, przyszyła itp.).
		3. Utrzymuje w porządku swoje przybory do majsterkowania, po wykonanej pracy sprzęta.	3. Utrzymuje w porządku swoje przybory do majsterkowania, po wykonanej pracy sprzęta.
		4. W czasie pracy zachowuje należyta staranność i ostrożność.	4. W czasie pracy zachowuje należyta staranność i ostrożność.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>		<i>Fryzjerka</i>
	<i>Fryzjerka to zuchotka, która pielęgnuje włosy, potrafi wykonać kilka fryzur z włosów krótkich i długich.</i>		<i>1. Zna i stosuje zasady pielęgnacji włosów.</i> <i>2. Wykonała kilka fryzur z włosów długich. (np. różnego rodzaju warkocze, koki) i krótkich.</i> <i>3. Wymyśliła ciekawą fryzurę - fantazyjnie spięta długie włosy.</i> <i>4. Posiada swoje przybory fryzjerskie i utrzymuje je w czystości.</i>

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Wnuczek</i>	<i>Wnuczka</i>
	Wnuczek to zuch, który opiekuje się osobami starszymi; szanuje je, chce się od nich czegoś nauczyć. Wnuczka to zuchenka, która opiekuje się osobami starszymi; szanuje je, chce się od nich czegoś nauczyć.	1. Zna dzieje swojej rodziny i historię rodzinnej pamiątki.	1. Zna dzieje swojej rodziny i historię rodzinnej pamiątki.
		2. Odwiedza swoich dziadków, a jeśli nie jest to możliwe, pisze listy, dzwoni. Pamięta o ich świętach.	2. Odwiedza swoich dziadków, a jeśli nie jest to możliwe, pisze listy, dzwoni. Pamięta o ich świętach.
		3. Dowie się, jak wyglądało dzieciństwo dziadków – życie domowe, zabawki itd.	3. Dowie się, jak wyglądało dzieciństwo dziadków – życie domowe, zabawki itd.
		4. Sprawiał radość komuś starszemu.	4. Sprawiała radość komuś starszemu.
		5. Pomaga starszym w drobnych pracach domowych.	5. Pomaga starszym w drobnych pracach domowych.

komentarz:

Sprawność ta przeznaczona jest również dla zuchów, które nie mają swoich dziadków (wówczas próbują w miarę możliwości odwiedzać ich groby oraz dotrzeć do innych osób starszych i od nich uczyć się mądrości życiowej).

ad. 4 Np. wykonał prezent, wziął udział w przedstawieniu.

KOLOR FIOLETOWY

Symbolizuje rozwój dziecka w grupie rówieśniczej (przede wszystkim w gromadzie, ale także klasie, kole zainteresowań, na podwórku) podczas nauki, zabawy, odpoczynku, kształtowanie umiejętności społecznych, w szczególności współpracy, poprzez różne formy aktywności – np. sport, wyrażanie siebie w szeroko pojętej twórczości.

komentarz: Wyrażanie w twórczości tyczy się wszystkich dzieci – tych, które mają jakiś talent, ale także (a może przede wszystkim) tych, które nie mają specjalnego talentu albo jeszcze go nie odkryły, ważne jest to, że dziecko chce, a nie, że potrafi.

* *odnajduję się*

** *współuczestniczę*

*** *staram się pełnić*

gwiazdka	wymagania
*	1. Zna symbole i zwyczaje gromady.
	2. Jest aktywny fizycznie.
	3. Chętnie uczestniczy w zajęciach w grupie, nie kłóci się z rówieśnikami.
	4. Bez ociągania wykonuje polecenia swoich przełożonych.
*	1. Poprowadził na zbiórce grę, pias, zabawę lub nauczył piosenki. Przygotował wcześniej odpowiedni element czy rekwizyt.
	2. Trenuje, ćwiczy.
	3. Próbuje swoich sił w różnych dziedzinach artystycznych (śpiewanie, granie na instrumencie, malowanie itd.).
	4. Współpracuje z rówieśnikami.
***	1. Wywiązuje się ze swojej funkcji w gromadzie (np. szóstkowego, kronikarza, strażnika totemu).
	2. Rozwija umiejętności artystyczne, tworzy własne dzieła.
	3. Wie, kiedy powstały pierwsze gromady zuchowe, czym się wówczas zajmowały.
	4. Poznał harcerzy z bratniej drużyny, podpatrzył ich zwyczaje.
	5. Wtajemniczył innego zucha w obrzędowość gromady, podzielił się swoją wiedzą.

komentarz:

* pkt 2: Uczestniczy w zajęciach ruchowych, np. gimnastykuje się, gra w piłkę.

***pkt. 4 Zuch zna nazwę bratniej drużyny harcerskiej i jej zastępów, wie, jak nazywa się jej drużynowy, pozna przyszłego zastępowego.

gwiazdka	wymagania
*	1. Zna symbole i zwyczaje gromady.
	2. Jest aktywna fizycznie.
	3. Chętnie uczestniczy w zajęciach w grupie, nie kłóci się z rówieśnikami.
	4. Bez ociągania wykonuje polecenia swoich przełożonych.
**	1. Poprowadziła na zbiórce grę, płaś, zabawę lub nauczyła piosenki. Przygotowała wcześniej odpowiedni element czy rekwizyt.
	2. Trenuje, ćwiczy.
	3. Próbuje swoich sił w różnych dziedzinach artystycznych (śpiewanie, granie na instrumencie, malowanie itd.).
	4. Współpracuje z rówieśnikami.
***	1. Wywiązuje się ze swojej funkcji w gromadzie (np. szóstkowej, kronikarki, strażniczki totemu).
	2. Rozwija umiejętności artystyczne, tworzy własne dzieła.
	3. Wie, kiedy powstały pierwsze gromady zuchowe, czym się wówczas zajmowały.
	4. Poznała harcerki z siostrzanej drużyny, podpatrzyła ich zwyczaje.
	5. Wtajemniczyła inną zuchenkę w obrzędowość gromady, podzieliła się swoją wiedzą.

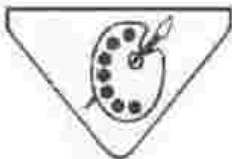
komentarz:

* pkt 2: Uczestniczy w zajęciach ruchowych, np. gimnastykuje się, organizuje zabawy z piłką.

*** pkt. 4 Zuchenka zna nazwę bratniej drużyny harcerskiej i jej zastępów, wie, jak nazywa się jej drużynowa, pozna przyszlą zastępową.

Spis treści:

	Strona
Malarz / Malarka	4
Plastyk / Plastyczka	5
Rzeźbiarz / Rzeźbiarka	6
Kronikarz / kronikarka	7
Fotograf	8
Muzyk	9
Mistrz gier i zabaw / Mistrzynie gier i zabaw	10
Aktor / Aktorka	11
Charakteryzator / Charakteryzatorka	12
Dekorator / Dekoratorka	13
Kukiełkarz / Kukiełka	14
Śpiewak / Nutka	15
Technik teatralny	16
Strażnik skarbcza / Strażniczka skarbcza	17
Tancerz / Tancerka	18
Sportowa	19
Piłkarz / Piłeczka	20
Mistrz kółek / Mistrzynie kółek	21
Delfin / Rybka	22
Gimnastyk / Gimnastyczka	23
Olimpijczyk / Olimpijka	24
Wilczek / Słoneczko	25

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Malarz</i>	<i>Malarka</i>
	<i>Malarz to zuch, który maluje różne typy obrazów, rozróżnia i starannie dobiera do nich barwy oraz ogląda prace innych artystów.</i> <i>Malarka to zuchienka, która maluje różne typy obrazów, rozróżnia i starannie dobiera do nich barwy oraz ogląda prace innych artystów.</i>	1. Maluje na podstawie wzoru, z natury oraz według własnego pomysłu.	1. Maluje na podstawie wzoru, z natury oraz według własnego pomysłu.
		2. Wie, jak z trzech podstawowych barw otrzymać inne.	2. Wie, jak z trzech podstawowych barw otrzymać inne.
		3. Wykonał pracę malarską potrzebną w gromadzie.	3. Wykonała pracę malarską potrzebną w gromadzie.
		4. Poznał nową technikę malarską.	4. Poznała nową technikę malarską.
		5. Po wykonanej pracy pozostawia miejsce w czystości, myje i suszy pędzle, porządkuje farby, odkłada wszystko na swoje miejsce.	5. Po wykonanej pracy pozostawia miejsce w czystości, myje i suszy pędzle, porządkuje farby, odkłada wszystko na swoje miejsce.
		6. Oglądał prace malarzy. Zna obrazy wybranego malarza polskiego.	6. Oglądała prace malarzy. Zna obrazy wybranego malarza polskiego.

komentarz:

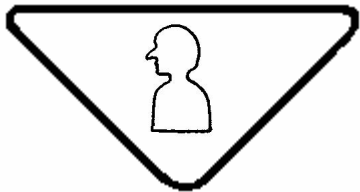
ad. 6 Warto tak zaplanować pracę, by zuch zobaczył wystawę wybranego malarza, ale zadanie może być zrealizowane również z wykorzystaniem reprodukcji.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Plastyk</i>	<i>Plastyczka</i>
	<i>Plastyk to zuch, który ma wiele pomysłów plastycznych i potrafi je zrealizować. Z pozornie niepotrzebnych rzeczy umie zrobić coś pożytecznego, estetycznego.</i> <i>Plastyczka to zuchotka, która ma wiele pomysłów plastycznych i potrafi je zrealizować. Z pozornie niepotrzebnych rzeczy umie zrobić coś pożytecznego, estetycznego.</i>	1. Umie kreatywnie wykorzystać przedmioty codziennego użytku do tworzenia konstrukcji potrzebnych w zabawie.	1. Umie kreatywnie wykorzystać przedmioty codziennego użytku do tworzenia konstrukcji potrzebnych w zabawie.
		2. Potrafi stworzyć prace różnymi technikami.	2. Potrafi stworzyć prace różnymi technikami.
		3. Wykonał drobiazgi z oryginalnych materiałów.	3. Wykonała drobiazgi z oryginalnych materiałów.
		4. Wykonał pracę, używając pisma ozdobnego.	4. Wykonała pracę, używając pisma ozdobnego.
		5. Zaprezentował swoje prace. Umie przyjąć krytykę.	5. Zaprezentowała swoje prace. Umie przyjąć krytykę.
		6. Pomógł innemu zuchowi w zrobieniu elementu ozdobnego.	6. Pomogła innej zuchence w zrobieniu elementu ozdobnego.

komentarz:

ad. 1 Np. wieża z krzeseł, rakieta z kartonów.

ad. 3 Np. łupiny od orzecha, serwetki papierowe, klamerki do prania.

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Rzeźbiarz</i>	<i>Rzeźbiarka</i>
	<i>Rzeźbiarz to zuch, który tworzy trójwymiarowe dzieła, poznaje rzeźby innych artystów.</i> <i>Rzeźbiarka to zuchotka, która tworzy trójwymiarowe dzieła, poznaje rzeźby innych artystów.</i>	1. Wykonał rzeźbę własnego projektu.	1. Wykonała rzeźby własnego projektu.
		2. Zna zasady proporcji (prawidłowo odwzorowuje rzeczywistość); potrafi stworzyć projekt wg tych zasad.	2. Zna zasady proporcji (prawidłowo odwzorowuje rzeczywistość); potrafi stworzyć projekt wg tych zasad.
		3. Używa różnych materiałów i tworzy swoje dzieła różnymi technikami.	3. Używa różnych materiałów i tworzy swoje dzieła różnymi technikami.
		4. Dbą o miejsce pracy i przybory, po pracy.	4. Dbą o miejsce pracy i przybory, po pracy.
		5. Zna kilka rzeźb sławnych twórców.	5. Zna kilka rzeźb sławnych twórców.

komentarz:

ad. 3. Materiały to np. modelina, gips, glina, masa papierowa, masa solna, plastelina, kora, drewno.

<i>emblem</i>	<i>Idea</i>	<i>Kronikarz</i>	<i>Kronikarka</i>
	<i>Kronikarz to zuch, który uważnie obserwuje otoczenie i spisuje swoje spostrzeżenia w sposób zrozumiały, ciekawy i estetyczny.</i> <i>Kronikarka to zuchotka, która uważnie obserwuje otoczenie i spisuje swoje spostrzeżenia w sposób zrozumiały, ciekawy i estetyczny.</i>	1. Opisał starannie i poprawnie kilka dni (zbiórek) w kronice. W swoim wpisie starał się jak najwierniej odtworzyć historię, wydarzenie.	1. Opisała starannie i poprawnie kilka dni (zbiórek) w kronice. W swoim wpisie starała się jak najwierniej odtworzyć historię, wydarzenie.
		2. Ozdobił wpisy rysunkami.	2. Ozdobiła wpisy rysunkami.
		3. Umieścił w kronice zdjęcia lub inne pamiątki ilustrujące opisane zdarzenie.	3. Umieściła w kronice zdjęcia lub inne pamiątki ilustrujące opisane zdarzenie.
		4. Wykorzystał różne rodzaje pisma.	4. Wykorzystała różne rodzaje pisma.
		5. Starannie prowadzi zeszyty, nie robi błędów ortograficznych.	5. Starannie prowadzi zeszyty, nie robi błędów ortograficznych.
		6. Przeczytał opis wydarzenia umieszczonego w gazecie dziecięcej, kronice, książce.	6. Przeczytała opis wydarzenia umieszczonego w gazecie dziecięcej, kronice, książce.

komentarz:

ad. 5 Niektóre dzieci mogą mieć kłopoty z ortografią z powodu skłonności do dysleksji. Należy wtedy formułować to zadanie ze szczególnym wyczuciem sytuacji.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Fotograf</i>	<i>Fotograf</i>
	<i>Fotograf to zuch, który utrwała otoczenie na zdjęciach, poznaje tajniki fotografowania.</i> <i>Fotograf to zuchotka, która utrwała otoczenie na zdjęciach, poznaje tajniki fotografowania.</i>	1. Utrwalił na zdjęciu ciekawy moment z życia gromady. Przekazał zdjęcie do kroniki.	1. Utrwaliła na zdjęciu ciekawy moment z życia gromady. Przekazała zdjęcie do kroniki.
		2. Wykonał różne rodzaje zdjęć.	2. Wykonała różne rodzaje zdjęć.
		3. Uporządkował zrobione zdjęcia.	3. Uporządkowała zrobione zdjęcia.
		4. Zaprezentował swoje prace.	4. Zaprezentowała swoje prace.
		5. Zna podstawowe zasady fotografowania	5. Zna podstawowe zasady fotografowania.
		6. Zapoznał się z pracami profesjonalnego fotografa.	6. Zapoznała się z pracami profesjonalnego fotografa.

komentarz:

ad. 2. Np. przyrodnicze, portret, krajobraz, zdjęcie w ruchu, zbliżenie.

ad. 3. W zależności od nośnika: włożył do albumu, opisał, stworzył katalog w komputerze.

ad. 4. W formie wystawy, pokazu multimedialnego itd.

ad. 5. Takimi jak użycie zoomu, lampy błyskowej, wykorzystanie prawidłowego oświetlenia.

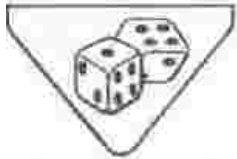
ad. 6. Warto odwiedzić studio fotograficzne, ale zadanie to może być wykonane także poprzez obejrzenie wystawy, albumu.

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Muzyk</i>	<i>Muzyk</i>
	<i>Muzyk to zuch, który gra na instrumencie i interesuje się muzyką.</i> <i>Muzyk to zuchotka, która gra na instrumencie i interesuje się muzyką.</i>	1. Zagrał melodię na wybranym instrumencie.	1. Zagrała melodię na wybranym instrumencie.
		2. Zaakompaniował gromadzie na instrumencie.	2. Zaakompaniowała gromadzie na instrumencie.
		3. Zna nazwy i wartości nut, podstawowe znaki muzyczne.	3. Zna nazwy i wartości nut, podstawowe znaki muzyczne.
		4. Zna kilku kompozytorów (polskich i zagranicznych), i co najmniej jeden utwór każdego z nich.	4. Zna kilku kompozytorów (polskich i zagranicznych), i co najmniej jeden utwór każdego z nich.
		5. Oglądał pracę muzyków, był na koncercie.	5. Oglądała pracę muzyków, była na koncercie.
		6. Rozróżnia kilka rodzajów muzyki.	6. Rozróżnia kilka rodzajów muzyki.

komentarz:

ad. 2. Młodsze zuchy mogą grać na instrumentach perkusyjnych np. bęben, kastaniety, talerze, werbel, trójkąt, dzwonki.

ad. 5. Koncert, zależnie od możliwości, może być w wykonaniu profesjonalnych muzyków, ale także amatorów (np. harcerzy z bratniej drużyny). "Oglądanie pracy muzyków" to nic innego, jak obserwowanie, jak orkiestra przygotowuje się do koncertu, stroi instrumenty itp.

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Mistrz gier i zabaw</i>	<i>Mistrzynie gier i zabaw</i>
	<i>Mistrz gier i zabaw to zuch, który chętnie bierze udział w różnych grach i zabawach, zachęcając do tego innych.</i> <i>Mistrzynie gier i zabaw to zuchenka, który chętnie bierze udział w różnych grach i zabawach, zachęcając do tego innych.</i>	1. Zna różne rodzaje gier.	1. Zna różne rodzaje gier.
		2. Przestrzega zasad fair play.	2. Przestrzega zasad fair play.
		3. Wcielił się w rolę sędziego.	3. Wcieliła się w rolę sędziego.
		4. Nigdy się nie nudzi. Nauczył innych gry, zabawy.	4. Nigdy się nie nudzi. Nauczyła innych gry, zabawy.
		5. Wykonał do zabawy potrzebny rekwizyt lub wykorzystał przedmiot codziennego użytku.	5. Wykonała do zabawy potrzebny rekwizyt lub wykorzystała przedmiot codziennego użytku.

komentarz:

ad. 1 Sprawność zakłada znajomość gier zespołowych, planszowych, strategicznych, ruchowych i innych.

ad. 2 W szczególności: umie przegrywać, nie obnosi się ze zwycięstwem, potrafi dopingować inne zuchy.

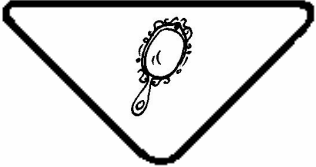
ad. 3 Postać sędziego może pojawić się nie tylko w grach, które z założenia zakładają jego obecność.

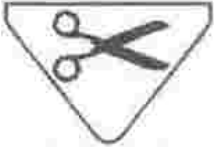
Zuch - sędzia może obserwować przebieg każdej gry, reagować, kiedy zasady zostają naruszone.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Aktor</i>	<i>Aktorka</i>
	<i>Aktor to zuch, który odgrywa różnorodne role, chętnie bierze udział w przedstawieniach wystawianych przed publicznością.</i> <i>Aktorka to zuchenka, która odgrywa różnorodne role, chętnie bierze udział w przedstawieniach wystawianych przed publicznością.</i>	1. Poprawnie wypowiada teksty aktorskie, modeluje głos w zależności od charakteru danej roli.	1. Poprawnie wypowiada teksty aktorskie, modeluje głos w zależności od charakteru danej roli.
		2. Wraz z gromadą przygotował przedstawienie, podczas którego, pokonując treść, zaprezentował swoją rolę przed publicznością.	2. Wraz z gromadą przygotowała przedstawienie, podczas którego, pokonując treść, zaprezentowała swoją rolę przed publicznością.
		3. Za pomocą pantomimy przedstawił różne nastroje, uczucia, czynności.	3. Za pomocą pantomimy przedstawiła różne nastroje, uczucia, czynności.
		4. Odgrywa różne role w teatrze samorodnym.	4. Odgrywa różne role w teatrze samorodnym.
		5. Był w teatrze. Obserwując grę aktorów, wzbogaca swoje umiejętności sceniczne.	5. Była w teatrze. Obserwując grę aktorów, wzbogaca swoje umiejętności sceniczne.

komentarz:

ad. 4. Nie tylko role postaci, także zwierząt, przedmiotów.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Charakteryzator</i>	<i>Charakteryzatorka</i>
	<i>Charakteryzator to zuch, który potrafi zmienić wygląd osoby adekwatnie do roli, jaką ma ona odgrywać.</i> <i>Charakteryzatorka to zuchenka, która potrafi zmienić wygląd osoby adekwatnie do roli, jaką ma ona odgrywać.</i>	1. Przy pomocy farb do twarzy, kosmetyków, dodatkowych materiałów (peruka, sztuczne wąsy, broda) potrafi zmienić wygląd twarzy bądź ciała aktora. Usunął charakteryzację w bezpieczny sposób.	1. Przy pomocy farb do twarzy, kosmetyków, dodatkowych materiałów (peruka, sztuczne wąsy, broda) potrafi zmienić wygląd twarzy bądź ciała aktora. Usunęła charakteryzację w bezpieczny sposób.
		2. Rozróżnia części garderoby. Dobrał strój dla aktora.	2. Rozróżnia części garderoby. Dobrała strój dla aktora.
		3. Wie, jak ubierali się ludzie w różnych epokach, kulturach, regionach.	3. Wie, jak ubierali się ludzie w różnych epokach, kulturach, regionach.
		4. Przygotował dowolny dodatek stroju.	4. Przygotowała dowolny dodatek stroju.
			5. Dopasowała fryzurę do roli (np. eleganckiej pani, dziewczynki, babci).

<i>emblem</i>	<i>Idea</i>	<i>Dekorator</i>	<i>Dekoratorka</i>
	<i>Dekorator to zuch, który potrafi estetycznie ozdobić wnętrze.</i> <i>Dekoratorka to zuchotka, która potrafi estetycznie ozdobić wnętrze.</i>	1. Zaprojektował dekorację wnętrza.	1. Zaprojektowała dekorację wnętrza.
		2. Wykonał element dekoracji. W swoich pracach wykorzystał różne materiały.	2. Wykonała element dekoracji. W swoich pracach wykorzystała różne materiały.
		3. Umie pracować w grupie, liczy się ze zdaniem innych dekoratorów, słucha uwag.	3. Umie pracować w grupie, liczy się ze zdaniem innych dekoratorów, słucha uwag.
		4. Podczas prac zachowuje należytą ostrożność.	4. Podczas prac zachowuje należytą ostrożność.

komentarz:

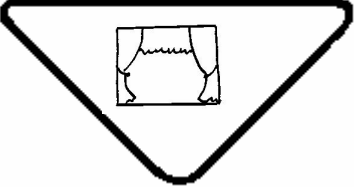
ad. 2 Np. płótno, styropian, kartony, farby, dary przyrody itd.

<i>emblemata</i>	<i>idea</i>	<i>Kukielkarz</i>	<i>Kukielka</i>
	<i>Kukielkarz to zuch, który lubi teatr lalek. Bierze udział w przedstawieniach, podczas których ożywia lalki, podkłada swój głos.</i> <i>Kukielka to zuchotka, która lubi teatr lalek. Bierze udział w przedstawieniach, podczas których ożywia lalki, podkłada swój głos.</i>	1. Rozróżnia rodzaje lalek. Wie, jak porusza się każdą z nich.	1. Rozróżnia rodzaje lalek. Wie, jak porusza się każdą z nich.
		2. Przygotował przedstawienie i wystąpił w nim, ożywiając lalki głosem i ruchami.	2. Przygotowała przedstawienie i wystąpiła w nim, ożywiając lalki głosem i ruchami.
		3. Wykonał kukielkę z niestandardowych materiałów.	3. Wykonała kukielkę z niestandardowych materiałów.
		4. Wykorzystał wykonane przez siebie kukielki do odegrania krótkich scenek.	4. Wykorzystała wykonane przez siebie kukielki do odegrania krótkich scenek.

komentarz:

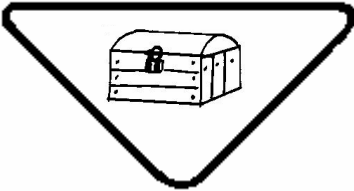
ad. 3. Np. rękawiczek, warzyw itd.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Śpiewak</i>	<i>Nutka</i>
	<i>Śpiewak to zuch, który lubi śpiewać, pisać i zachęca do tego innych.</i> <i>Pieśniarka to zuchotka, która lubi śpiewać, pisać i zachęca do tego innych.</i>	1. Śpiewa piosenki i pisał przy różnych okazjach.	1. Śpiewa piosenki i pisał przy różnych okazjach.
		2. Potrafi zaśpiewać kilka pieśni ludowych, patriotycznych, turystycznych, zuchowych itp.	2. Potrafi zaśpiewać kilka pieśni ludowych, patriotycznych, turystycznych, zuchowych itp.
		3. Nauczył zuchy nowej piosenki.	3. Nauczyła zuchy nowej piosenki.
		4. Nie wstydzi się śpiewać przed publicznością.	4. Nie wstydzi się śpiewać przed publicznością.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Technik teatralny</i>	<i>Technik teatralny</i>
	<i>Technik teatralny to zuch, który dba o przedstawienie od strony technicznej.</i>	1. Brał udział w etapie przygotowań do przedstawienia od strony technicznej.	1. Brała udział w przygotowaniach do przedstawienia od strony technicznej.
	<i>Technik teatralny to zuchenka, która dba o przedstawienie od strony technicznej.</i>	2. Uczestniczył w próbach, a później w przedstawieniu, zajmując się obsługą swojego elementu technicznego	2. Uczestniczyła w próbach, a później w przedstawieniu, zajmując się obsługą swojego elementu technicznego.
		3. Odwiedził kulisy prawdziwego teatru.	3. Odwiedziła kulisy prawdziwego teatru.

komentarz:

Sprawność technika teatralnego powstała z myślą o zuchach, które nie lubią występować na scenie, ale chętnie włączają się w przygotowania przedstawiania. Zadania technika teatralnego mogą obejmować dziedziny: operowanie muzyką, operowania światłem, rekwizyty, ustawianie dekoracji, podnoszenie kurtyny, witanie gości i wskazywania wolnych miejsc itp. Nie formułujemy wielu punktów - wymagań na sprawność, bo wkład pracy zucha zależy od wielkości przedstawienia. Należy pamiętać, że przy spektaklach kameralnych zuch realizujący sprawność może zająć się operowaniem np. muzyką i światłem. W większych przedsięwzięciach wystarczy natomiast, jeżeli zajmie się jednym z technicznych elementów, np. dopilnowaniem rekwizytów czy wnoszeniem dekoracji. Przygotowania do przedstawienia (punkt 1) to np. sporządzenie listy rekwizytów, wybór fragmentów muzycznych itd.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Strażnik skarbc</i>	<i>Strażniczka skarbc</i>
	<i>Strażnik skarbc to zuch, który dba w sposób szczególny o rzeczy należące do gromady.</i> <i>Strażniczka skarbc to zuchenka, która dba w sposób szczególny o rzeczy należące do gromady.</i>	1. Dopilnował, by na rajd, wycieczkę, zwiad został zabrany totem (bądź inny symbol) gromady; opiekował się nim podczas zbiórki.	1. Dopilnowała, by na rajd, wycieczkę, zwiad został zabrany totem (bądź inny symbol) gromady; opiekowała się nim podczas zbiórki.
		2. Zapamiętał, co i gdzie znajduje się w skarbcu gromady. Zatroszczył się, by po wykonanej pracy wszystkie wykorzystywane rzeczy trafiły na swoje miejsce.	2. Zapamiętała, co i gdzie znajduje się w skarbcu gromady. Zatroszczyła się, by po wykonanej pracy wszystkie wykorzystywane rzeczy trafiły na swoje miejsce.
		3. Podczas majsterki wykorzystał odpowiednią ilość materiałów.	3. Podczas majsterki wykorzystała odpowiednią ilość materiałów.
		4. Zna historię bądź znaczenie przynajmniej jednego z obrzędowych elementów znajdujących się w skarbcu.	4. Zna historię bądź znaczenie przynajmniej jednego z obrzędowych elementów znajdujących się w skarbcu.

komentarz:

Przez „zuchowy skarbiec” rozumiemy zarówno miejsce, w którym zgromadzone są elementy obrzędowe gromady, jak i dobro wspólne gromady.

<i>emblem</i>	<i>Idea</i>	<i>Tancerz</i>	<i>Tancerka</i>
	<i>Tancerz to zuch, który lubi tańczyć i zachęca do tego innych.</i> <i>Tancerka to zuchenka, która lubi tańczyć i zachęca do tego innych.</i>	1. Zna kroki kilku tańców towarzyskich i jednego ludowego.	1. Zna kroki kilku tańców towarzyskich i jednego ludowego.
		2. Wymyślił układ taneczny do wybranej piosenki lub melodii.	2. Wymyśliła układ taneczny do wybranej piosenki lub melodii.
		3. Nauczył inne dzieci podstawowych kroków lub ruchów dowolnego tańca.	3. Nauczyła inne dzieci podstawowych kroków lub ruchów dowolnego tańca.
		4. Bez przygotowania kroków zatańczył do usłyszonej melodii.	4. Bez przygotowania kroków zatańczyła do usłyszonej melodii.

<i>emblemata</i>	<i>Idea</i>	<i>Sportowa</i>	<i>Sportowa</i>
	<i>... to zuch, który regularnie trenuje wybraną dziedzinę sportu i stara się być w niej coraz lepszy.</i>	1. Trenuje wybraną dyscyplinę sportową. Doskonali się w niej. Zawsze dba o odpowiednią rozgrzewkę.	1. Trenuje wybraną dyscyplinę sportową. Doskonali się w niej. Zawsze dba o odpowiednią rozgrzewkę.
		2. Zna i potrafi zastosować różne techniki związane z daną dziedziną sportową.	2. Zna i potrafi zastosować różne techniki związane z daną dziedziną sportową.
	<i>... to zuchenka, która regularnie trenuje wybraną dziedzinę sportu i stara się być w niej coraz lepsza.</i>	3. Zna historię wybranej dziedziny sportu (ciekawe wydarzenia, postaci).	3. Zna historię wybranej dziedziny sportu (ciekawe wydarzenia, postaci).
		4. Nauczył inne zuchy podstaw danej dyscypliny lub zaprezentował swoje umiejętności.	4. Nauczyła inne zuchy podstaw danej dyscypliny lub zaprezentowała swoje umiejętności.
		5. Zna zasady obowiązujące w tej dyscyplinie, zawsze ich przestrzega. Wie, jaki jest wymagany strój i sprzęt.	5. Zna zasady obowiązujące w tej dyscyplinie, zawsze ich przestrzega. Wie, jaki jest wymagany strój i sprzęt.

komentarz:

Nazwa sprawności jest zmieniana w zależności od uprawianej przez zucha dyscypliny – np. narciarz, koszykarz.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Piłkarz</i>	<i>Piłeczka</i>
	<i>Piłkarz to zuch, który lubi piłkę nożną, umie wykonać podstawowe zagrania i uczestniczył w meczu piłkarskim.</i> <i>Piłeczka to zuchotka, który lubi zabawy piłką, potrafi zorganizować zawody dla młodszych dzieci.</i>	1. Zna przepisy gry w piłkę nożną, zawsze postępuje zgodnie z nimi, zagrał na różnych pozycjach.	1. Wykonała przynajmniej 10 ćwiczeń z piłką.
		2. Prowadzi piłkę prawą i lewą nogą, potrafi ją podbić, zatrzymać, wybić z rogu czy rzucić z autu.	2. Jest zwinna, chętnie uczestniczy w grach ruchowych z piłką.
		3. Przeprowadził rozgrzewkę. Rzucając lub strzelając, trafia do celu z różnych odległości, podaje piłkę.	3. Trafiła piłką do celu z różnej odległości.
		4. Zorganizował rozgrywki z piłką dla dzieci lub uczestniczył w meczu pomiędzy drużynami.	4. Zorganizowała gry i zabawy z piłką dla innych dzieci, sprawiedliwie rozsądziła wyniki rozgrywek.

komentarz:

(do wersji dziewczęcej): Warto wykorzystać do zabaw różne rodzaje piłek: nożną, ping-pong, lekarską, golfową, do koszykówki itd.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Mistrz kółek</i>	<i>Mistrzyni kółek</i>
	<i>Mistrz kółek to zuch, który jeździ na rolkach, wrotkach, rowerze, hulajnodze lub innym sprzęcie jeżdżącym, zna przepisy ruchu drogowego i przestrzega zasad bezpieczeństwa.</i>	1. Jeździ na rowerze, wrotkach, rolkach, hulajnodze itp., wykonał slalom i ósemkę, pokonał tor przeszkód.	1. Jeździ na rowerze, wrotkach, rolkach, hulajnodze itp., wykonała slalom i ósemkę, pokonała tor przeszkód.
		2. Zna i przestrzega przepisy ruchu drogowego.	2. Zna i przestrzega przepisy ruchu drogowego.
	<i>Mistrzyni kółek to zuchenka, która jeździ na rolkach, wrotkach, rowerze, hulajnodze lub innym sprzęcie jeżdżącym, zna przepisy ruchu drogowego i przestrzega zasad bezpieczeństwa.</i>	3. Jest mistrzem kółek – pokazał kilka sztuczek, zachowując należyłą ostrożność.	3. Jest mistrzynią kółek – pokazała kilka sztuczek, zachowując należyłą ostrożność.
		4. Dbą o sprzęt sportowy, potrafi dokonać jego prostych napraw.	4. Dbą o sprzęt sportowy, potrafi dokonać prostych napraw.

<i>emblem</i>	<i>idea</i>	<i>Delfin</i>	<i>Rybka</i>
	<i>Delfin to zuch, który potrafi się zachować w wodzie, umie pływać i zna kilka wodnych zabaw.</i>	1. Lubi pływać, przestrzega zasad kąpieli.	1. Lubi pływać, przestrzega zasad kąpieli.
		2. Przepłynął 15 m dowolnym stylem.	2. Przepłynęła 15 m dowolnym stylem.
	<i>Rybka to zuchotka, która potrafi się zachować w wodzie, umie pływać i zna kilka wodnych zabaw.</i>	3. Chętnie bierze udział w zabawach i grach wodnych, przestrzega zasad.	3. Chętnie bierze udział w zabawach i grach wodnych, przestrzega zasad gry.
		4. Umie się ochronić przed ostrym słońcem, zna i stosuje zasady bezpiecznego przebywania na słońcu.	4. Umie się ochronić przed ostrym słońcem, zna i stosuje zasady zdrowego przebywania na słońcu.

komentarz:

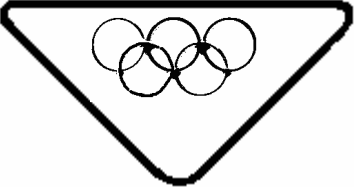
Trzeba bezwzględnie przestrzegać zasad bezpieczeństwa podczas realizowania poszczególnych zadań.

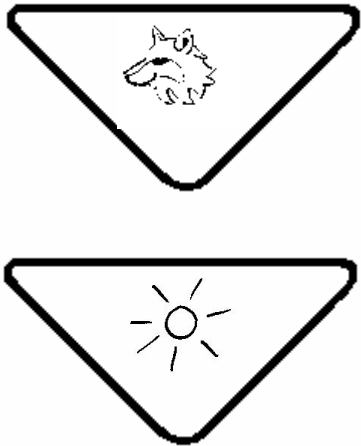
<i>emblem</i>	<i>Idea</i>	<i>Gimnastyk</i>	<i>Gimnastyczka</i>
	<i>Gimnastyk to zuch, który lubi się gimnastykować. Jest zwinny, chętnie bierze udział w ćwiczeniach i potrafi się do nich przygotować.</i> <i>Gimnastyczka to zuchotka, która lubi się gimnastykować. Jest zwinna, chętnie bierze udział w ćwiczeniach i potrafi się do nich przygotować.</i>	1. Lubi się gimnastykować, jest sprawny, przestrzega zasad bezpieczeństwa.	1. Lubi się gimnastykować, jest sprawna, przestrzega zasad bezpieczeństwa.
		2. Wykonał ćwiczenia gimnastyczne.	2. Wykonała ćwiczenia gimnastyczne.
		3. Jest zwinny, skacze, wspina się po drzewach, drabinie.	3. Jest zwinna, skacze, wspina się po drzewach, drabinie.
		4. Wykonał przybory do gier i ćwiczeń.	4. Wykonała przybory do gier i ćwiczeń.

komentarz:

Trzeba bezwzględnie przestrzegać zasad bezpieczeństwa podczas realizowania poszczególnych zadań.

ad. 4 Np. woreczki, skakankę, tarczę do rzucania.

<i>emblem</i>	<i>Idea</i>	<i>Olimpijczyk</i>	<i>Olimpijka</i>
	<i>Olimpijczyk to zuch, który interesuje się olimpiadami sportowymi, chętnie uczestniczy w grach i ćwiczeniach, chce poprawiać swoje osiągnięcia sportowe.</i> <i>Olimpijka to zuchotka, która interesuje się olimpiadami sportowymi, chętnie uczestniczy w grach i ćwiczeniach, chce poprawiać swoje osiągnięcia sportowe.</i>	1. Zna ideę olimpiad sportowych.	1. Zna ideę olimpiad sportowych.
		2. Zna kilka dyscyplin olimpiady zimowej i letniej, spróbował swoich sił w jednej z nich.	2. Zna kilka dyscyplin olimpiady zimowej i letniej, spróbowała swoich sił w jednej z nich.
		3. Zna symbole olimpijskie oraz podstawowe wydarzenia z historii olimpiad.	3. Zna symbole olimpijskie oraz podstawowe wydarzenia z historii olimpiad.
		4. Zna postać Polaka – olimpijczyka.	4. Zna postać Polaka – olimpijczyka.
		5. Poprawił swój wynik w wybranej dziedzinie sportu.	5. Poprawiła swój wynik w wybranej dziedzinie sportu.
		6. Zaproponował jedną konkurencję podczas zawodów w gromadzie. Jasno przedstawił jej zasady.	6. Zaproponowała jedną konkurencję podczas zawodów w gromadzie. Jasno przedstawiła jej zasady.
		7. Jest sprawiedliwy i uczciwy, zawsze przestrzega ustalonych zasad.	7. Jest sprawiedliwa i uczciwa, zawsze przestrzega ustalonych zasad.

<i>emblem</i>	<i>Idea</i>	<i>Wilczek</i>	<i>Słoneczko</i>
	<i>Wilczek zuch, który poznaje historię ruchu zuchowego.</i> <i>Słoneczko to zuchotka, która poznaje historię ruchu zuchowego.</i>	1. Wie, kim byli Olga i Andrzej Małkowscy oraz jak nazywały się zuchy przed II wojną światową.	1. Wie, kim byli Olga i Andrzej Małkowscy oraz jak nazywały się zuchy przed II wojną światową.
		2. Wie, jak wyglądała odznaka wilczka, zna jego symbolikę.	2. Wie, jak wyglądała odznaka słoneczka, zna jego symbolikę.
		3. Potrafi zaśpiewać min. 2 przedwojenne piosenki zuchowe.	3. Potrafi zaśpiewać min. 2 przedwojenne piosenki zuchowe.
		4. Przeczytał przynajmniej jedno opowiadanie zuchowe Aleksandra Kamińskiego.	4. Przeczytała przynajmniej jedno opowiadanie zuchowe Jadwigi Zwolakowskiej.